

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 36.

Tisdagen den 6 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för sammanträdet å f. m.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 46.

1:sta Punkten,

mom. b—e.

Biföllos.

mom. f.

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.*
(Forts.)

Herr Hederstjerna: Sedan Kammaren nu för sin del beslutat att åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att till vissa uppgifna lånesökande utlemna lån mot vissa bestämda hypotek och under vissa af Kammaren fastställda vilkor, föreslår Utskottet här i denna punkt, att denna utlåning skall ske enligt af Fullmäktige föreslagna närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t skola fastställas. Sedan Kammaren sjelf har bestämt de hufvudsakliga grunderna, skulle man med skäl kunna fråga, hvori dessa närmare bestämmelser skola bestå, och man skulle sannolikt blifva svaret skyldig, om Utskottet icke hade i sin motivering förklarad, att dessa bestämmelser skulle bestå i fixerandet af de värden, hvartill hypoteken skulle belånas. Att på förhand bestämma detta värde, synes mig så mycket olämpligare, som så väl af Kongl. Maj:ts proposition som af Utskottets betänkande framgår, att icke allenast detta värde i och för sig sjelft skulle utgöra grunden för de lånebelopp, de lånesökande kunna erhålla, utan

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

att äfven derutöfver afseende skall fästas vid den lånesökandes egen kredit, och sålunda komma ju hypoteken att hafva olika värde hos olika lånesökande, allt efter det förtroende de olika lånesökande kunna hos Fullmäktige ingifva. Det synes mig således olämpligt att på förhand genom några bestämmelser afgöra till hvilket värde de ifrågavarande hypoteken skola belånas, utan bör det åt Fullmäktige öfverlemnas att i hvarje särskildt fall pröfva, till hvilket belopp de olika lånen böra utgå; och det synes mig så mycket mindre skäl att härvidlag fordra, att Fullmäktige skola uppgöra några bestämda regler i det hänseendet, som Riksdagen hvarje år uppdrager åt Fullmäktige att fruktbargöra de kapital, som Fullmäktige hafva till sin disposition, hvarvid Fullmäktige ensamma hafva att afgöra, på hvilka villkor och mot hvilka säkerheter de då utlemnade lånen skola af Fullmäktige utgifvas. Hvarför skulle man nu här införa några särskilda bestämmelser, då Riksdagen sjelf förklarar, såväl hvilka hypotek som hvilka lånesökande skola antagas, äfvensom under hvilka villkor lånen skola utlemnas? Det synes mig först och främst öfverflödigt, att ett närmare reglementerande i det hänseendet eger rum, och äfven olämpligt under de förhållanden, som äro bestända att iakttagas vid dessa låns beviljande. Dessutom förekommer en bestämmelse i detta förslag till det nu föredragna momentet nemligen, att det af Fullmäktige uppgjorda förslag till dessa bestämmelser skall af Kongl. Maj:t fastställas. Afses dermed, såsom man efter ordalagen skulle kunna föreställa sig, att Fullmäktige endast skola begära Kongl. Maj:ts bekräftelse å deras förslag, synes en sådan bestämmelse aldeles öfverflödig, ty då kunna Fullmäktige ensamma få uppgöra det reglemente, som här är i fråga. Afses åter dermed, att åt Kongl. Maj:t skall uppdragas att i detta förslag vidtaga de förändringar, som regeringen kan finna skäligt föreslå konungen att besluta, synes mig ett sådant medgifvande stå i uppenbar strid med 111 § Regeringsformen, som föreskrifver, att Fullmäktige kunna endast mottaga befallningar af Riksdagen allena och enligt dess instruktioner. Att våldföra denna bestämmelse synes mig så mycket mindre lämpligt, som derigenom skulle uppstå så att säga en svaghet i den ansvarsskyldighet, Riksdagen kan fordra hos dess Fullmäktige, när den lemnat dem detta uppdrag. Ty hos hvilken skulle Riksdagen fordra denna ansvarsskyldighet härvidlag? Hos Fullmäktige, som uppgjort förslaget, eller hos den föredragande Departementschefen? När ansvarsskyldigheten mellan båda fördelas, uppstår alltid en svårighet för Riksdagen att afgöra, hos hvilken af dessa det egentliga ansvaret skall utkrävas. Det är väsentligen af dessa skäl, som jag ansett förslaget äfven i viss mån stridande mot grundlagen och mot det nyttiga eller nödiga. Utskotet har visserligen sökt att förklara ett berättigande för Riksdagen att åt Kongl. Maj:t öfverlemna den här föreslagna fastställelsen dermed, att Riksdagen så gjort vid föregående tillfällen, särskildt år 1876, då Riksdagen stälde 10 millioner kronor till Kongl. Maj:ts disposition för utlåning till enskilda jernvägsbolag, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att, när så skedde, föreskref icke Riksdagen, att Fullmäktiges åtgöranden skulle underställas Kongl. Maj:ts kontroll

eller instruktioner. Riksdagen stälde medlen till Kongl. Maj:ts disposition och föreskref de hufvudsakliga villkoren för lånens beviljande, men bestämde, att i öfrigt skulle *jernvägsbolagen* underkasta sig alla villkor och all den kontroll, som af Kongl. Maj:t funnes lämplig och nödig. Riksdagen föreskref således, att *jernvägsbolagen*, men icke Fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle underkasta sig dessa Kongl. Maj:ts bestämmelser, och häri ligger en högst väsentlig skilnad. Det åberopade prejudikatet är således icke här tillämpligt, och jag finner deri ett ytterligare skäl att hos Kammaren anhålla om afslag å den ifrågavarande hemställan, såsom hvarken nödig eller lämplig eller öfverensstämmande med grundlagens bestämmelser.

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

Herr Ekman, Carl: Det förslag, som Utskottet framställt i det nu föredragna momentet, öfverensstämmer med hvad den Kongl. propositionen i denna del innehåller. Då Stats-Utskottet önskade att öfver den Kongl. propositionen inhemta Fullmäktiges i Riksgäldskontoret utlåtanden, hafva Fullmäktige redan i det svar, som finnes intaget i det nu föreliggande utlåtandet i slutet på detsamma, fästat Riksdagens uppmärksamhet på just den af Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, hvilken enligt Fullmäktiges förmenande afviker från hvad öfifigt varit i de föreskrifter, som blifvit Fullmäktige lemnade i afseende å den lånerörelse, som genom Riksgäldskontoret bedrifves. När Utskottet, detta oaktadt, ansett sig böra hemställa, att Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i den delen föreslagit, har Utskottet trots sig kunna göra detta utan att bryta mot det stadgande, hvarom den föregående talaren erinrat eller att Fullmäktige i Riksgäldskontoret icke ega att mottaga några instruktioner från annat håll än från Riksdagen sjelf, när det väl icke kan anses stå i strid med denna föreskrift, om Riksdagen uppdrager åt någon annan att i Riksdagens ställe lemna dessa föreskrifter. Detta har äfven förut af Riksdagen blifvit godkänt, då Riksdagen beslutat att ställa till Kongl. Maj:ts disposition vissa belopp för att dermed såsom lån understödja enskilda jernvägsbolag och åt Kongl. Maj:t lemnat rättighet att, jemte de villkor, som af Riksdagen sjelf blifvit bestämde för erhållande af sådana lån, derutöfver meddela de särskilda föreskrifter, som kunde anses nyttiga och lämpliga. Den föregående talaren har visserligen yttrat, att sådana föreskrifter skulle anses gällande endast för de låntagande jernvägsbolagen, men ingalunda hafva något afseende på den förvaltning, som blifvit åt Fullmäktige uppdragen. Jag ber likväl få hemställa, huruvida icke det måste åligga den myndighet, som har att tillse, att alla de villkor, som blifvit bestämda vid erhållandet att ett lån, blifva noggrant uppfyllda, att då äfven rätta sig efter de bestämmelser, som på grund af Riksdagens beslut af Kongl. Maj:t vid lånens beviljande blifvit föreskrifna. Det är icke någon annan myndighet än Fullmäktige i Riksgäldskontoret, som det åligger att öfvervaka uppfyllandet af alla de kontraktsvillkor, som vid ett låns beviljande blifvit bestämda, och om Riksdagen sjelf bestämmer vissa af dessa lånevillkor, men öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att derutöfver bestämmande andra, åligger det efter mitt förmenande Fullmäktige att öfver-

Bildande af
en järnvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)

vaka det samtliga dessa vilkor blifva uppfyllda. Jag tror således, i motsats mot den föregående talaren, att det af Utskottet åberopade prejudikat här eger sin fulla tillämpning. Detta i afseende å den formella delen af frågan.

Hvad beträffar lämpligheten af att anhålla det Kongl. Maj:t täcktes bestämma de närmare vilkor, som skola tillämpas vid meddelande af sådana lån, så tror jag, att, utan afseende på den rättighet, som Fullmäktige i Riksgäldskontoret ega, att särskildt bedöma värdet af den omslagsrevers, som af låntagaren aflemnas, det likväl måste vara angeläget att värdet å de enskilda järnvägsbolags-obligationer, som skola belånas och utgöra hypotek till låntagarnes reverser, bestämmas till en vid alla tillfällen lika kurs. Att afgöra detta värde, måste för en myndighet sådan som Fullmäktige i Riksgäldskontoret, hvilka icke kunna förfoga öfver alla de krafter, som Kongl. Maj:t eger att taga i anspråk, vara ganska svårt. Jag tror således, att äfven af detta skäl det ligger ganska mycken vigt uppå, att det förslag, som af Kongl. Maj:t här blifvit framställt, och som af Utskottet blifvit understödt, vinner Riksdagens godkännande. Jag ber alltså att få anhålla om bifall till den föredragna punkten.

Herr von Kræmer: Då jag deltagit i den reservation, som vid denna punkt blifvit afgifven, anser jag mig hafva skyldighet att derom yttra några ord, ehuru jag är väsentligen förekommen af den förste talaren. Visserligen innehåller Utskottets förslag en något mildare form för dessa föreskrifter, som skulle af Kongl. Maj:t åt Fullmäktige gifvas, än hvad Kongl. Maj:ts proposition innehåller. I Utskottets förslag heter det nemligen: "enligt de närmare, här ofvan ej angifna bestämmelser, som, efter det förslag dertill af Fullmäktige afgifvits, af Kongl. Maj:t fastställas"; då det deremot i den Kongl. propositionen heter: "enligt reglemente, som, efter det förslag dertill af Fullmäktige afgifvits, af Kongl. Maj:t fastställas". I denna sist anförda ordform skulle jag åtminstone ansett, att det varit bestämdt stridande mot Regeringsformens 111 §.

Möjligtvis kan man utan att direkt kränka denna § bifalla den mildare ordform, Utskottet föreslagit. Men efter mitt förmenande är det dock alltid en omväg och ett sökt sätt att vinna denna rättighet, då man säger att, då Fullmäktige icke kunna mottaga föreskrifter af någon annan än Riksdagen, så bör också Riksdagen få uppdraga åt någon annan denna rätt att gifva föreskrifter. Jag inser icke alls, att det ena följer af det andra. Om Fullmäktige icke kunna mottaga instruktioner af någon annan än Riksdagen, följer väl icke deraf, att Riksdagen kan gifva rättighet åt någon annan att gifva Fullmäktige föreskrifter. Dessutom förstår jag icke rätt, hvad dessa särskilda bestämmelser eller detta reglemente skulle innehålla. Den siste ärade talaren har visserligen gifvit en antydning om, hvad han tänkt sig i det fallet, då han sade att kursen skulle på ett oföränderligt sätt af Kongl. Maj:t i de närmare bestämmelserna fastställas. Han nämnde icke, huruvida det skulle vara en gemensam kurs för alla obligationer, eller en för hvarje sort af dem. Mig förefaller det, att med de för-

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

troendeuppdrag i öfrigt, som lemnas Fullmäktige, kan äfven lemnas rättigheten att bestämma obligationernas kurs; och för min del anser jag, att detta värde icke bör bestämmas fixt, utan på grund af under lånetiden inträffade omständigheter kunna förändras. Hvarefter skulle för öfrigt detta värde bestämmas? Jag förmodar, att det skulle ske efter den bokförda nettovinsten. Vi hafva ett färskt exempel i detta afseende. För en jernväg, som nyligen råkat på obestånd, Frövi—Ludvika jernväg, är uppgifvet, att inkomsten uppgått i runda tal för år 1876 till 14,000 pund sterling, för år 1877 till 8,000 och för sista året till 4,900 pund sterling. Det är således mycket vanskligt att en gång för alla, på grund af en uppgift om förhållandet med inkomsterna under en viss tid, bestämma kursen på obligationer; och då Fullmäktige fått sig ålagdt i den förevarande punkten att vid alla uppgörelser se till, att staten icke lider någon förlust, så vore det en bestämd motsägelse, om de skulle få sig förelagdt att ovilkorligen taga de och de obligationerna till den och den kursen, ifall, på grund af inträffade förhållanden, dessa obligationer skulle sedermera befinnas hafva fått ett förminskadt värde. Dessutom måste jag med den föregående talaren instämma deri, att denna bestämmelse synes mig helt och hållet öfverflödigt, och jag vill såsom ett ytterligare skäl anföra, att i allmänhet i affärer är det mera skadligt att gifva mycket reglementariska föreskrifter, än att öfverlemna det fria bedömandet åt personer, till hvilka man hysar förtroende, och hvilka då bättre känna och tillämpa det ansvar, som på dem hvilar. Jag kan således icke se annat, än att förslaget skulle vinna, om denna här ifrågavarande rättighet tillkomme Fullmäktige ensamt, och får jag derföre anhålla om bifall till Herr Hederstjernas förslag.

Herr Nordenfelt: Jag skall be att få läsa upp en del af 111 § Regeringsformen: "Riksdagens Fullmäktige och Revisorer kunna ej i och för sin befattning emottaga befallningar utan af Riksdagen allena och enligt dess instruktioner." Det synes mig icke väl öfvensstämma härmed, att Riksdagen skulle gifva åt någon annan, om det också vore åt Kongl. Maj:t, rättighet att utfärda bestämmelser eller föreskrifter för huru Fullmäktige skola handla, helst i en så grannlaga sak som denna, der verkligen ansvar kan drabba Fullmäktige för deras åtgärder. Hvarje belåning synes mig till följd af sin natur fordra en alldeles individuel pröfning. Hvarje särskild omständighet bör dervid noga beaktas, och då lämpar det sig icke väl att följa ett reglemente affattadt i allmänna ordalag. Att en föreskrift skulle af Kongl. Maj:t lemnas, till hvilken kurs de ena eller de andra obligationerna böra belånas, synes mig ännu orimligare, ty dessa obligationers värde kunna variera betydligt med afseende på tidpunkten för belåningar och den säkerhet, de olika lantagarna erbjuda, är ock mycket olika. Huru jag ser denna sak, kan jag icke annat än, lika med två föregående talare, finna, att denna föreskrift skulle skada och för Fullmäktige försvåra det ansvarsfulla uppdrag de fått sig anförtrodt. De prejudikat, som blifvit anförda, synas mig icke tillämpliga på nu förevarande fråga, emedan de innehålla medgifvande för Kongl. Maj:t att bestämma vilkor för de län-

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

tagande bolagen att införas i deras kontrakt med vederbörande embetsverk, men icke att bestämma grunder eller vilkor för Riksgäldsfullmäktiges beslut eller åtgärder. Jag yrkar afslag.

Grefve Beck-Friis: Då jag i Utskottet deltagit i den reservation, som mot denna punkt blifvit afgifven, ber jag att derom få yttra några ord. Jag anser att i denna maktpåliggande fråga det är af vikt, att de, som hafva utlåningen om hand, icke må kunna skyla sig under någon annans ansvar. Då man har uppdragit detta åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret, så har man lemnat saken i så goda händer som möjligt. Skulle de vara bundna af ett reglemente, som vore hållet i generella termer, så tjenar detta reglemente till intet. Går det åter mycket i detalj, föranleder det svårigheter och förluster. Jag tror att det är bättre att den, som har saken om hand, äfven bär ansvaret, och därför yrkar jag afslag å Utskottets förslag och bifall till reservationen.

Herr De Maré, Gustaf: Om Stats-Utskottet hade framkommit med någonting nytt, då det föreslagit att åt Kongl. Maj:t skulle öfverlemnas att fastställa de grunder, hvarefter utlåningen skulle ske, så kunde jag förstå den ömhet om Riksdagens och Riksgäldskontorets rätt, som här sökt göra sig gällande, men af det betänkaende, herrarne hafva i sina händer, synes att redan två gånger tillföre Riksdagen öfverlemnats åt Kongl. Maj:t att bestämma de grunder, hvarefter lån skulle beviljas. Att man i detta så exceptionella fall velat till våga gå på samma sätt som förut, torde icke böra läggas Utskottet till last.

Man har här åberopat, med grundlagen i hand, att Fullmäktige icke ega att mottaga befallningar af någon annan än Riksdagen, men detta lärer väl icke kunna deduceras derhän, att icke Riksdagen skulle kunna i särskilda fall berättiga Kongl. Maj:t att sanktionera de förslag, som af Fullmäktige uppgöras; och i närvarande fall lärer det icke kunna bestridas, att icke någon har den lätthet att bedöma de olika jernvägsbolagens obligationsvärde, som Kongl. Maj:t, till hvilkens förrogande stå de auktoriteter att inhemta underrättelser ifrån, som i det fallet böra vara fullt förtrogna med verkliga förhållandet. Jag tror att det föreligger sådana skäl för bifall till Utskottets förslag, att Kammarerna bör godkänna detsamma, hvarom jag vördsamt får hemställa.

Friherre af Ugglas: För min del kan jag icke rätt förstå de betänkligheter mot bifall till denna punkt, som af Herr Hederstjerna och några andra talare blifvit framställda. Det är visserligen sant, att 111 § Regeringsformen innehåller, att Riksdagens Fullmäktige icke ega att mottaga befallningar af någon annan än Riksdagen allena, men detta måtte väl omöjligen kunna hindra Riksdagen att i speciella fall, jemte det Riksdagen bestämmer vissa vilkor med afseende å Fullmäktiges åtgöranden, anhålla, att Kongl. Maj:t ville bestämma andra vilkor, efter hvilka Fullmäktige hafva att rätta sig. Detta är icke

heller något nytt, ty det skedde i afseende å tjugu millionerslånet och, om jag icke missminner mig, har det skett vid beviljandet af andra anslag och lån, der Riksdagen bestämt åtskilliga af vilkoren, men anhållit, att Kongl. Maj:t ville fastställa de andra vilkor, som derutöfver kunde anses lämpliga och nödiga, och dessa af Kongl. Maj:t på Riksdagens begäran fastställda vilkor hafva väl Fullmäktige måst åtlyda lika mycket som om Riksdagen sjelf meddelat dem. Jag tror dessutom, att i detta speciella fall det är af vikt, att Utskottets förslag i denna punkt bifalles, ty det är väl alldeles uppenbart, att ingen kan så som Kongl. Maj:t ega till sitt förfogande tillfällen att erhålla de upplysningar, som erfordras för att i detta fall bestämma de rätta och billigaste vilkoren. Så vidt jag kan se, strider detta förslag icke mot grundlagens anda och mening, och då det tillika i detta speciella fall är mycket lämpligt, förenar jag mig med Utskottets ordförande och yrkar bifall till den föredragna punkten.

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Förta.)*

Friherre Hochschild: Lika med åtskilliga andra ledamöter af Stats-Utskottet har jag reserverat mig emot Utskottets förslag i denna punkt och jag har gjort det af skäl, som nyss anförts af Herr Nordenfelt, nemligen derföre att jag anser 111 § Regeringsformen vara mycket tydlig derutinnan, att den icke tillåter Riksdagen att afhända sig sin rätt att ensam lemna befallningar till Riksgäldskontoret. Den Kongl. propositionen innehöll den bestämmelsen, att en jernväghypoteksfond skulle bildas och att, med anledning deraf, Riksgäldskontoret skulle förstämmandas att förelägga Kongl. Maj:ts regering ett förslag, som sedermera skulle af Kongl. Maj:t fastställas. Stats-Utskottet har deremot föreslagit och Första Kammaren genom att antaga första momentet i nu föreliggande punkt för sin del beslutat, att de medel, som för nu ifrågavarande behof anskaffas, skola upplånas på annat sätt, än som blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget. Det är nemligen fråga om att använda kvarvarande andelar af äldre lån, för hvilka Kongl. Maj:t redan beviljat garanti. Således är Kongl. Maj:ts mellankomst alldeles öfverflödigt, och jag inser icke, hvarför Riksdagen nu skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om fastställelse å ett reglemente för Riksgäldskontoret, då sådant icke af någon kan anses behöfligt. Jag får derföre vidhålla min i reservationen uttalade åsigt, att punkten f) i förevarande betänkande icke bör vinna Riksdagens bifall.

Herr Jöns Pehrsson: För min del tror jag, att det finnes en stor och väsentlig skilnad emellan den nu ifrågavarande utlåningsfonden och de förut åberopade tjugu millionerna, som man lemnat Kongl. Maj:t rättighet att utlåna. När dessa tjugu millioner beviljades, var det uppenbarligen i den afsigt, att Kongl. Maj:t endast i sammanhang dermed skulle meddela tillstånd för dessa jernvägars anläggande. Men här är fråga om många andra inrättningar, som skulle få del af denna fond, och jag tror för min del likasom de öfrige, som här yrkat afslag å denna punkt, att man nu är på väg att åt Kongl. Maj:t inrymma en rättighet, som Kongl. Maj:t visserligen kan väl utöfva, men som också kan vid ett olyckligt tillfalle icke blifva väl utöfvad, såsom man

Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)

ser af en efterföljande punkt i afseende å Motalabanan. Jag tror icke, att Riksdagen och i synnerhet icke denna Kammare bör slå in på den väg, som i detta moment är föreslagen. Det torde väl kunna hända, att för närvarande ingenting är att frukta, men många skäl tala för att Riksgäldskontoret, som ensamt bär ansvaret, icke göres beroende af någon annan. Vi se också att Riksgäldsfullmäktige fästat uppmärksamheten på detta förhållande. För min del vill jag hafva afslag å detta moment, hvars antagande möjligen skulle hafva till följd, att vid ett annat tillfälle äfven den åsigten skulle få framgång, att Kongl. Maj:t också skulle hafva med Riksbanken att göra, och att döma af hvad som i detta hänseende förelupit vid våra riksdagar har det sett ut, som om regeringen icke velat hafva Riksbanken stark, då den sökt att derifrån draga så mycket som möjligt af bankovinsten. Jag instämmer med dem af Stats-Utskottets ledamöter, som yrkat afslag å detta moment.

Grefve Lagerberg: Då jag icke i Utskottet afgifvit någon reservation emot detta Utskottets förslag, kan Kammaren deraf sluta, att jag med min röst biträdt detsamma; jag har nemligen icke kunnat finna några grundlagsenliga hinder mot den ifrågavarande bestämmelses rättens öfverlemnande åt Kongl. Maj:t. Jag ber äfven att här få påpeka, att den reservation, som är afgifven af några af Andra Kammarens ledamöter, Herr Ola Anderson med flera, väl i afseende å motiveringen och sjelfva klämman skiljer sig från Utskottets förslag, men att desse herrar i denna punkt äro enige med Utskottet. I sitt förslag till Utlåtande säga de nemligen bland annat: »Hvad särskildt beträffar den Kongl. Maj:t förbehållna rätten att meddela bestämmelser angående grunderna för ifrågavarande *utlåning*, finner Utskottet inrymmandet åt Kongl. Maj:t af en sådan rättighet — som i öfrigt ej afviker från hvad vid beviljande åren 1871 och 1876 af anslag å tillhoppa 20,000,000 kronor till understödjande af enskilda jernvägsanläggningar stadgats — vara fullt motiveradt genom ifrågavarande utlåningsåtgärds undantagsbeskaffenhet.» Jag tror att desse herrar i detta fall hafva rätt, och då jag dessutom anser det ifrågavarande förslaget verka lugnande, om Kongl. Maj:t får vara med om bestämmelsen, anhåller jag om bifall till detsamma.

Friherre af Ugglas: Jag skall endast be att få åberopa ytterligare ett exempel derpå, att Riksdagen förut förfarit på ett ungefär likartadt sätt som det, hvilket nu är föreslaget. I 11 § af det vid sistlidne riksdag beslutade reglemente för Riksgäldskontoret upplyses, att det lån, Riksdagen beviljat till inköp af Bergslagens jernvägsaktiebolags obligationer, skulle utgå med vissa af Riksdagen bestämda villkor och i öfrigt på de tider och under de villkor Kongl. Maj:t egde att närmare bestämma. Således hade Riksdagen der för sin del bestämt vissa villkor, men tillika öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t att bestämma andra villkor, och endast om både de af Riksdagen fastställda villkor och de, som komme att af Kongl. Maj:t bestämmas, blefve uppfyllda, egde Fullmäktige att bevilja lånet.

Grefve Hamilton, Henning: Jag vill icke påstå, att icke grundlagsenligt Stats-Utskottets utlåtande i denna punkt skulle kunna bifallas, ty man skulle möjligen kunna anse, att, enligt Utskottets förslag, icke något annat är sagdt, än att det reglemente, som af Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppgöres, icke blir för Fullmäktige sjelfva bindande förr än detsamma erhållit Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse, hvaremot det icke innehåller, att, sedan ett förslag till reglemente blifvit af Fullmäktige uppgjort, Kongl. Maj:t då skulle kunna i detta förslag göra hvilka förändringar som helst och dessa då blifva de föreskrifter, efter hvilka Fullmäktige skulle handla. Men fordrar man en sådan begränsning af Kongl. Maj:ts makt i detta hänseende, kan jag icke se, hvartill Kongl. Maj:ts fastställelse på reglementet skulle tjena. Fullmäktige skulle framställa till Kongl. Maj:t ett förslag till reglemente; Kongl. Maj:t förklarar, att i detta förslag finnes en eller annan bestämmelse, på hvilken han icke kunde lemna sin fastställelse, och denna bestämmelse blir i sådant fall ur reglementet utesluten. Men om jag tänker mig, att detta reglemente icke skulle kunna upptaga alla de omständigheter, hvilka Fullmäktige vid beviljandet af ett lån måste taga i betraktande, blir följden deraf att, antingen Kongl. Maj:t har fastställt reglementet eller icke, Fullmäktige måste i ganska många och viktiga fall handla efter sin egen öfvertygelse om hvad statens bästa och säkerhet i detta fall kräfver. Hvad förslaget egentligen har emot sig synes mig vara det, att ansvarigheten för Fullmäktiges beslut och åtgöranden blifver delad på ett sätt, som icke öfverensstämmer med den ställning Fullmäktige och Regeringen hvar för sig till Riksdagen intaga. Jag tror då, att det är ändamålsenligare, att, äfven om man grundlagsenligt skulle kunna bifalla Utskottets förslag, man här lägger bördan — jag medgifver det, den ganska tunga bördan att i dessa fall besluta — på Fullmäktiges skuldror, och jag är öfvertygad, att, om de kunna bära det öfriga, de kunna bära äfven denna del. Jag hemställer om afslag å denna punkt såsom alldeles obehöflig, men invecklande ett i och för sig och enligt vår grundlag klart förhållande.

Herr Carleson: För min del kan jag icke finna, att ifrågavarande föreskrift är stridande mot grundlagen; ty om Riksdagen uti ett särskildt fall gifvit Fullmäktige anvisning att rätta sig efter något af Regeringen fastställt reglemente eller någon instruktion eller undervisning, som lemnats af enskild person eller sakkunnige män, har det varit Riksdagens och ingen annans befallning, som af Fullmäktige efterkomits vid anvisningens efterföljande. Icke lärer någon af eder, mine herrar, derest I ären förhindrade att sjelfve undervisa edra förvaltare, anse sig hafva genom förståndigande till en förvaltare att rätta sig efter tredje persons välvilliga föreskrifter, afstått någon del af sin makt till den sistnämnde eller ställt förvaltaren under rådgifvarens befallning; och om Fullmäktige efter Riksdagens beslut iakttaga af Kongl. Maj:t faststälde bestämmelser, åtlyda de Riksdagens och icke Regeringens befallning, hvilken kan tagas tillbaka eller ändras utan hin-

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

*Bildande af
en jernvägs-
hypoteksfond.
(Forts.)*

der af Regeringen, liksom Riksdagen sjelf är oförhindrad att framdeles efter sitt godtfinnande komplettera de bestämmelser, som till Fullmäktiges bruk blifvit af Kongl. Maj:t fastställda.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmanen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet, dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den förra med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvarefter proposition på bifall till momentet förnyades, och då dervid svarades talrika ja, blandade med nej, förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller mom. f. i 1:sta punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 46, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73.

Nej—36.

Mom. g.

Bifölls.

2:dra punkten.

Mom. a.

Bifölls.

Mom b.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.*

Herr Hederstjerna: Mot Utskottets framställning i denna punkt har flertalet af denna Kammars ledamöter i Utskottet reserverat sig och yrkat, att Riksdagen behagade i enlighet med reservationen

besluta att såsom grundfond till en sågverksegarnes garantiförening lemna obligationer till ett belopp af 3 millioner kronor. För staten torde det vara af obestridlig vikt, att denna betydelsefulla exportartikel, trävaror, icke behöfver säljas till underpris, hvilket, såsom för oss alla är bekant, i närvarande stund eger rum, utan att egarne till denna artikel sättas i stånd att behålla sin vara till dess konjunkturerna kunnat i någon mån förbättras. För vinnande af detta ändamål hafva, såsom sannolikt för Kammaren är bekant, stora ansträngningar gjorts trävaruegarne emellan för bildande af en förening, deri de ömse-sidigt skola garantera hvarandra tillfälle till dylikt uppskof genom att bereda rätt att belåna denna deras artikel. Men för att denna förening skall kunna komma till stånd, torde det blifva nödvändigt, att staten träder mellan med lemnande af en grundfond. Detta har också vunnit understöd hos en del af Utskottets ledamöter, och jag vågar anhålla om proposition på bifall till den af dem afgifna reservation, deri föreslås:

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(5'orts.)*

a) "att Herr greve Sparres förevarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar att genom Riksgäldskontoret ställa till Kongl. Maj:ts förfogande räntebärande obligationer till nominelt belopp af tre millioner kronor, af hufvudsakligen enahanda beskaffenhet som de till allmänna hypoteksbanken såsom grundfond öfverlemnade, för att lemnas såsom reservfond till en sågverksegares garantiförening, byggd på sådana af Kongl. Maj:t godkända grunder och stäld under sådan offentlig kontroll, att staten icke kan befaras komma att lida någon förlust på den sålunda lemnade reservfonden, och att föreningen kan antagas väl uppfylla det med densamma afsedda ändamålet; samt

b) att åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret må uppdragas att utfärda och enligt Kongl. Maj:ts disposition tillhandahålla de under näst-föregående moment omförmälda statsobligationer."

Herr Hammarhjelm: Jag får förena mig i den siste talarens yrkande. Jag är öfvertygad om att inga af staten lemnade medel kunna bättre användas, än de nu ifrågasatta 3 millionerna. Den svenska trävaruproduktionen under detta år uppgår till omkring 650,000 standard, deraf kanhända 150,000 äro sålda. Således återstå osålda omkring 500,000 standard, och skulle dessa säljas till de närvarande låga prisen, skulle de betinga en summa, som kanhända icke uppginge till mer än 28,000,000 kronor. Om nu exportörerna, genom att få tillgång på penningar, skulle kunna hålla på sin vara, så anser jag icke osannolikt, att prisen skulle så stegras, att nämnda 500,000 standards kunde vid försäljning inbringa 9 millioner kronor mer. Är denna min förutsättning riktig, föreställer jag mig att de 3 millioner, hvartill staten skulle lemna sin kredit — man må väl lägga märke till, att staten lemnar blott sin kredit, icke penningar — skulle vara utmärkt väl använda. Jag behöfver icke anföra mera, utan inskränker mig att på dessa skäl yrka bifall till den vid detta moment afgifna reservation.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

Grefve Beck-Friis: För min del kan jag icke finna annat, än att de anspråk på statens hjälp, hvarom här är fråga, äro särdeles berättigade, synnerligen då man tager i betraktande de uppoffringar, som staten gjort för att understödja dels den näring, som i forna tider ansågs såsom den förnämsta, nemligen jernproduktionen, och dels jordbruksnäringen, hvilken senare staten understödt genom att lemna sin garanti för många millioner till upprättande af hypoteksbanken. Tager man hänsyn till den utveckling, som trävaruproduktionen tagit i landet på senare tider, så tror jag, att det är fullt berättigadt, att staten nu räcker en stödjande hand åt denna näring, som, efter hvad jag tror, för närvarande är den viktigaste i vårt land. Då detta kan ske utan någon statens direkta förlust, tror jag, att de penningar, som på detta sätt ställes till en garantiförenings förfogande, skulle vara bland de bäst använda vid denna riksdag. Jag yrkar således afslag å Utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Wallenberg: Jag ber blott att här få lemna ett par sifferuppgifter. Bland de i Finlands bank belånade säkerheter har jag funnit upptagna plank och bräder till belopp af 3,796,800 finska mark. Det synes således, att finska statsbanken räckt en ganska hjälpsam hand åt trävarunäringen, som för Finland har samma betydelse, som denna näringsgren för vårt land.

En annan uppgift är den, att man i tabellen öfver Riksbankens ställning finner, att jern och jerneffekter äro belånade i Riksbanken med 6,898,316 kronor. Under sådana förhållanden tycker jag, att det har alla skäl för sig att i detta fall, som är alldeles extraordinärt, lemna ett garantiunderstöd för en kort tid till den för vårt land så betydande och viktiga trävarunäringen. Jag anhåller derföre om bifall till reservationen.

Herr Jöns Pehrsson: Af alla de talare, som här förut uppträdt, har ingen yrkat bifall till Utskottets förslag, och för min del skulle jag nästan vara mycket frestad att icke heller göra det, då jag, så att säga, är med på ett hörn, och om reservationen bifölles, det skulle komma mig till godo i något afseende. Men det kan icke hindra mig att åtminstone uttala en egen åsigt om saken. Har man för afsigt att hjälpa trävarunäringen, så tror jag, att den af reservanterna tilltagna tid är för kort, och innan den tiden är ute, lära vi icke hafva fått upplefva bättre konjunkturer. Vill man nu räcka ett handtag åt denna näring, som, man må säga hvad man vill, dock är och har varit viktig för vårt land, så vågar jag tro, att tiden är för knappt tilltagen. Den borde utsträckas väl till 1885, emedan jag lever i den öfvertygelsen, att ännu hafva vi icke upplefvat den värsta krisen. Hvad beträffar förhållandena i södra Sverige, så är ingen hemlighet, att der på mångfaldiga egendomar skogen blifvit afverkad af utlänningar. Jag kände en professor från vårt grannrike, som afverkade massor på skogar, som han inköpt till, efter hvad det tycktes, billiga priser, men som ändock ruinerade sig. I södra Sverige finnes sannolikt icke mera exportduglig vara, än att man der mycket

väl hinner afverka och exportera. Men förhållandena kunna ju vara helt annorlunda i de norra orterna, der man naturligtvis måste hafva sina kapital betydligt mycket längre nedlagda. För min del kan jag icke förleda mig till att bifalla reservationen, ehuru uppenbart är, att den vinner framgång här. Men, mine herrar, viljen I göra något, så tänken på att utsträcka tiden, ty annars blir hela saken mera till skada än gagn. Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

Herr Tornerhjelm: Jag tror icke, att jag behöfver spilla många ord på att framhålla den nytta och den stora effekt, som beviljandet af det ifrågasatta ringa understödet skulle medföra, ty detta tror jag vara allmänt erkändt. Jag vet, att om detta för en stor sak ringa understöd lemnas, kan det åstadkomma större effekt, än som nu kan synas. Sågverksegarne skulle derigenom betryggas och icke behöfva sälja sina dyrbara varor till underpris under de nuvarande mycket tryckta konjunkturerna. Utländingarne, som veta att Sverige har de bästa trävaror och som behöfva dem förr eller senare, äro, tror jag, beredda att med sina kapitaler understödja den blifvande föreningen, då de se den omfattad med välvilja från svenska statens sida. Derigenom att sågverksegarne icke skulle behöfva att nu sälja sina varor till underpris, skulle vid blifvande export för staten uppstå en vinst af flere millioner.

Den siste talaren sade, att den af reservanterne föreslagna tid vore för kort. Det är möjligt, men om någon af våra stora industrier till följd af förändrade tidsförhållanden hastigt skall kunna repa sig, så är det trävaruindustrien. Jag tror således, att det icke är skäl att göra någon förändring uti hvad reservanterna föreslagit, och de reservanter, som finnas vid denna punkt antecknade, kunna med fullt förtroende följas af Kammaren. Äfven jag anhåller således på det lifvigaste om bifall till reservationen.

Herr Bennich: Lika med den siste talaren tror jag, att det inom denna Kammare icke förefinnes någon egentlig meningsskiljaktighet om nyttan och, snart sagdt, nödvändigheten af att bifalla det förslag, som af reservanterna blifvit framställt. Af flere föregående talare, med hvilka jag instämmer, har blifvit utredt hvilken betydelse det ifrågasatta handtaget skulle hafva just nu för en så väsentlig del af vårt näringslif, som sågverksrörelsen. Jag begärde egentligen ordet med anledning deraf, att här ifrågasatts om icke den tid, som i reservationen antydes för den afsedda föreningens verksamhet, skulle vara för kort. Det är ju möjligt, ehuru föga troligt, att icke förhållandena redan under den tid, som är förutsatt, skola kunna hinna taga en så gynsam vändning, att något vidare understöd icke erfordras, men det är å andra sidan alldeles gifvet, att, om man skulle utsträcka föreningens verksamhet till längre tid och staten skulle fortfarande mellankomma med sitt understöd, så kunde deraf uppkomma en alldeles motsatt verkan mot den, man åsyftar att vinna. Det kunde blifva en uppmuntran att drifva sågverksrörelsen och skogsafverkningen i större skala, än som är för landet och uppehållande

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

af prisen nyttigt, nödigt och lämpligt, och det är just faran därför, som afhållit de sågverksegare, hvilka tänkt att bilda garantiöföreningen, från att begära annat än ytterst begränsad tid för föreningens tillvaro. Deri ligger efter min tanke klokhet och ett aktgifvande på hvad erfarenheten under senare, icke särdeles aflägsna tider redan visat oss, nemligen att sågverksrörelsen och skogsäverknigen hafva benägenhet att vid uppåtgående konjunkturer taga en utveckling, som icke motsvarar hvarken stundens eller framtidens bästa. Jag tror därför, att det är klokt att göra den afsedda begränsningen, och jag anhåller om bifall till reservationen.

Friherre af Ugglas: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste talaren. Lika med honom anser jag det vara särdeles önskvärdt, att denna Kammare bifaller den af åtskilliga ledamöter i Stats-Utskottet afgifna reservation. Jag hyser den fasta öfvertygelse att bland de förslag, som blifvit väckta om understöd åt näringarna, är det af reservanterne framställda ett bland dem, som komma att hastigast och bäst visa sina verkningar och att höja en industri, som för närvarande kämpar med stora svårigheter. Jag får därför på det varmaste tillstyrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det är alls ingen hemlighet för mig, att reservationen kommer att bifallas, så att det kan man tryggt påstå, att den ena äran gör den andra fal, men det kan icke hindra mig att nedlägga en protest mot ett sådant sätt att tillvägagå. Har man först beviljat 23 millioner för att underlätta rörelsen, beviljar man sedan 5 millioner till inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby-banan, och lemna man slutligen de ifrågasatta 3 millionerna till en garantiförening, så tror jag att det snart kan vara färdigt. Jag har blott antydt att, om man skall lemna alls någon hjälp, så anser jag den föreslagna tiden vara för kort. Andra tycka att det är klokt att den är kort. Derom vill jag icke tvista, men jag kan icke dölja att sämre tider komma för trävaruindustrien liksom för många andra industrier. Det skola herrarna få se nästa vinter.

Ehuru jag vet att det icke leder till något, måste jag yrka bifall till Utskottets förslag, då jag står här såsom riksdagsman och måste mer se på det stora hela, än på några tusen enskildes fördel. Fortgår man på den vägen, så blir härifvan snart svår att reda upp.

Friherre Klinckowström: Jag kan icke neka, att det till en början förekom mig sällsamt, att man tagit Grefve Sparres motion om understöd i anledning af det ekonomiska betrycket till grund för att framkomma med en reservation, som icke har något stöd i denna motion, och jag tror, att motionären sjelf skall med förundran hafva läst en så beskaffad tydning af hans motion. Men detta lemna jag derhän.

Hvad sjelfva frågan beträffar, tror jag, att om Riksdagen beviljar det ifrågasatta understödet åt trävaruöföreningen, så ingår Riksdagen dermed på en ganska farlig väg, den nemligen att direkt understödja de

enskilda näringarna, då de anse sig vara i betryck. Vi veta alla, att för närvarande icke en, utan ganska många näringar äro i större betryck än trävarunäringen och att dessa många näringar hafva mycket mindre mäktiga beskyddare än trävarunäringen, ty hvad denna näring i Norrland och sågverksegarne der beträffar, är känt, att dessa senare äro ganska rika och förmögna män, och den garantiförening, som blifvit bildad och hvarom kännedom kommit till allmänheten genom tidningarna, består af millionärer och andra förmögna personer. Dessa herrar hafva icke stort behof af hjälp, emedan de väl kunna se tiden an och låta sina förlager hvila till dess konjunkturerna blifva fördelaktigare. Om landtbruket, som dock är den förnämsta näringen, skulle tigga att blifva hjälpt af staten från sitt mångfaldiga och ständiga betryck, så skulle man, derest en undersökning gjordes, snart inse, huru landtbrukets lidanden och nöd äro större; men det faller icke landtmännen in att begära hjälp, utan de söka att hjälpa sig sjelfva och det med ganska stora uppoffringar i penningeväg. En i tidningarna lemnad uppgift rörande medelförsäljningsvärdet för åren 1870—1878 å trävaror visar visserligen en betydlig sänkning i pris, men om man jemför år 1870 med år 1878, så är skillnaden i medelförsäljningsvärdet dock endast 8 kronor. Detta är icke så våldsamt på långt när som man velat förespegla, och jag befarar, att den stats-hjelp, som nu skulle lemnas, blifve till stor del ett premium för skogssköfving i Norrland, denna sköfving, som flera Riksdagar med mycken möda sökt att på lagstiftningens väg upphäfva och förminska. Det har också till en del lyckats, men nu vill man gifva ett premium för skogssköfving genom detta understöd. Det blifve derjemte ett prejudikat för alla näringar att söka statens hjälp, och jag kan icke på något vilkor biträda den reservation, som i detta syfte blifvit framstald, utan anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

Herr Wærn, Carl Fredrik: Det var märkligt att höra den siste talarens jemförelse mellan trävarurörelsen och jordbruket, då likväl den ifrågavarande garantiföreningen just är bildad efter mönstret af allmänna hypoteksbanken, till hvilken Riksdagen lemnade 8,000,000 kronor för att sätta den i stånd att göra upplåning. Denna omständighet synes den ädle Friherren således hafva glömt.

Hvad åter angår hans anmärkning, att statsunderstöd vore obehöfligt, då föreningen utgjordes af så rike män, så är det ett misstag, visserligen ursäktligt för den som tror att allt, som insättes på deposition eller på upp- och afskrifning, utgör kapitalbesparingar, men jag kan icke åtaga mig att för talaren utreda, huru dermed förhåller sig, då han varit i stånd till att begå ett sådant misstag.

För min del tror jag, att staten har så mycket mer anledning att här lemna en hjälpsam hand, som man ser att syftet med den ifrågavarande föreningen just är att kunna återhålla sin verksamhet, hvaraf följden blifve en minskad skogsafverkning. Desse sågverksegare hafva velat förekomma nödvändigheten att sälja i onödan och derigenom kunna uppehålla värdet af sina produkter. Företaget har blifvit staldt på så kort tid, emedan de sjelfva alldeles icke vilja använda

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

föreningens tillgångar för att dermed öka sin verksamhet, utan de hafva väl insett att i närvarande ögonblick en minskad verksamhet är det bästa.

Till dessa skäl ber jag endast att få lägga det, att staten är den störste skogsegaren i landet och har således direkt intresse deraf, att värdet på skogsprodukterna uppehålls.

Jag yrkar bifall till reservanternes förslag.

Herr De Maré, Gustaf: Den ärade talaren på elfsborgsbanken uttalade någon tvekan, huru reservanterne kunnat ur Grefve Sparres motion hemta anledning till den framställning, som de gjort. Till besvarande deraf ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att Grefve Sparres motion innehåller en anhållan om att staten skulle lemna 8 millioner i obligationer såsom grundfond till bildande af en association eller förening med ändamål att belåna våra större exportartiklar, deribland trävaror. Då sålunda med stöd af denna motion en framställning göres om att till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett mindre belopp för att användas såsom grundfond till en redan bildad förening för trävarurörelsens understödjande, tror jag icke, att reservanterne genom en sådan framställning öfverträtt sin befogenhet.

Samme talare uttryckte också den tanke, att jordbruket i allmänhet lede vida mer betryck än öfriga näringar. Derpå har han redan fått svar af den föregående talaren, som erinrade, hurusom allmänna hypoteksbanken stiftades genom öfverlemnande till dess grundfond af 8,000,000 kronor i statsobligationer. Men det är icke nog med att de enskilda intressena tillgodoses genom det förslag, reservanterne framställt. Det är i sanning också för staten och för dess inkomster af icke ringa vigt, att denna garantiförening kommer till stånd, som väl, om något, skall kunna stäfja fallet af våra trävarors värde. När man vet, att för hvarje träd, som utsynades och såldes från statens skogar under år 1875, betalades 2 kronor 25 öre, att detta pris år 1876, då konjunkturerna försämrades, föll till 1 krona 65 öre samt år 1877 ända till 1 krona 49 öre, och att i år man måst sälja till ett pris af 79 öre per träd, är det lätt att beräkna, då 5 à 600,000 träd årligen säljas från statens skogar, att den inkomst, som Riksdagen ansett sig kunna beräkna af dem, på ett högst betänkligt sätt skulle reduceras, och om jag icke misstager mig, har just på denna inkomst byggts rätt stora förhoppningar för framtiden. Skulle inkomsterna af statens skogar ytterligare falla, är mycket sannolikt att de ej förslå till förvaltningskostnadernas betäckande. Jag tror således, att man kan och bör se denna fråga ur en något allmännare synpunkt än de enskilda intressenas. Det är nemligen icke blott enskilda, som lida af om våra skogar bortslumpas för, snart sagdt, intet. När man känner, hvad som genom statistiska uppgifter är styrkt, att år 1877 trävaruexportens värde från norra delarne af Sverige uppgick till 100 millioner, att år 1878 samma export nedgick till 56 millioner och att efter nu gällande priser densamma skulle lemna allenast 28 millioner, då frågar jag, huruvida icke landet gör en förlust, som icke torde blifva lätt att ersätta, och om icke genom ett medel, som icke

kan anses vara för staten synnerligen kännbart. ett försök bör göras att stäffa det oupphörliga fallet af en utaf våra förnämsta exportartiklars värde. Dessutom torde det för flertalet af Kammarens ledamöter vara känt, att endast ryktet om denna garantiförenings bildande hade till följd förfrågningar från utlandet om trävaror, enär det der icke längre då antogs vara möjligt att, genom att vänta att göra sina inköp, priserna skulle blifva allt lägre och lägre.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

Jag tillåter mig att med den talare, som nyss förut hade ordet, uttala den mening, att förmodligen ingen af de åtgärder, som här blifvit ifrågasatta för att på ett eller annat sätt komma den stora industrien till hjälp, skulle komma att medföra så gagneliga följder för hela landet, som ett bifall till hvad reservanterne här föreslagit, och jag anhåller därför i likhet med flera föregående talare om bifall till samma förslag.

Grefve Beck-Friis: Ett yttrande af talaren på elfsborgsbänken uppkallade mig. Denne talare yttrade nemligen, att motionären sannolikt skulle hafva blifvit förvånad, då han fick se, att hans motion gifvit anledning till denna reservation. Med anledning deraf ber jag att få uppläsa motionären Grefve Sparres förslag. Det går ut på "att, derest under innevarande år ett bolag eller association med ett kapital af minst två millioner kronor samt med Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd kan komma i verksamhet, som har till hufvudsakligt ändamål att genom upplåning mot obligationer på längre tid anskaffa pennningar för att användas, dels till utlåning mot pant af spanmål, metaller, *trävaror* och andra sådana lösören, som kunna lämpa sig för belåning, dels att gifva förlag åt idkare af jordbruk, bergshandtering, bruks- och *sågverksrörelse*" etc. Det är således två kategorier, som afses, nemligen dels att lemna lån på bland annat trävaror och dels att lemna förlag åt bruks- och sågverksegare; således precis detsamma, som i reservationen föreslås. Jag tror sålunda att denna reservation är fullt grundad på Grefve Sparres motion.

En talare har anmärkt, att den föreslagna tiden af 3 år vore för kort. Detta är sant, men jag ber få erinra, att enligt sjelfva klämman i reservationen skulle tiden bestämmas i ett reglemente, som skulle fastställas af Kongl. Maj:t.

Grefve Mörner, Axel: Under den öfverläggning, som blifvit förd angående förevarande punkt, dervid bifall blifvit yrkadt till den af flere ledamöter framställda reservationen, har man anställt jemförelse mellan allmänna hypoteksbanken och den sågverksegarnes garantiförening, som ännu icke är fullt färdigbildad. För min del tror jag, att en sådan jemförelse icke är fullt lämplig. Allmänna hypoteksbanken afses, såvidt jag vet, att bidraga till jordbrukets upphjelpande, att befrämja landets förkofran, att således bereda fördelar, som i viss mån komma att öka landets och jordegendomens kapitalvärde och hvilkas verkningar komma att under en längre tid fortfara att visa sig och gagna. Sågverksegarnes garantiförening deremot skulle ju afse, så vidt jag uppfattat ändamålet rätt, att bereda dem medel att kunna

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

få belåna en redan färdig tillverkad vara, afsedd att säljas. Om nu ändamålet med en sådan förening är att för tillfället bereda desse sågverksegare eller egare af sådana varor lättnad, ökad tillfälle att erhålla lån, så vore ju verkan deraf endast öfvergående, och afsåg ej längre tid än till dess att desse sågverksegare och andra hunnit sälja sin tillverkning på förmånligare sätt än som nu kan ske. Ändamålet är sålunda helt olika mot allmänna hypoteksbankens. Icke heller tror jag att genom bildandet af denna förening man skulle kunna, såsom en föregående talare antydt, förvänta att skogsafverkningen minskades. Genom det lättare tillfället att erhålla lån ökas förlaget, och jag undrar, om icke sådant snarare leder till fortsatt eller kanske till och med större afverkning, än som eljest under nuvarande förhållanden kunnat ega rum.

Man talar också om att, om en sådan förening komme till stånd, så att trävaror kunde få med större lätthet belånas, skulle man derigenom kunna stäffa det stora fallet på dessa varors värde. Alldeles som om det berodde på Sverige att kunna bestämma trävarornas värde! Sverige torde dock derpå kunna utöfva ett ganska ringa inflytande, ty konkurrensen från annat håll är på den stora världsmarknaden dertill alltför stor. Berodde det ensamt på Sverige att höja dessa varors värde genom att säga: vi sälja icke nu; då vore detta tal om att kunna stäffa priset riktigt, men så är icke fallet. Det skulle deremot kunna hända att, oaktadt en dylik åtgärd, resultatet blefve att vi nödgades sälja våra varor till ett pris, som icke vore högre än hvad som nu hjudes. Verkan af denna förening vore ju då alldeles förfelad.

Vidare har Riksdagen, åtminstone så vidt jag erfarit, i allmänhet plägat vara ganska noga om de vilkor, under hvilka statens medel finge utlånas och anordnas. Så vidt för mig är känt, har denna garantiförening ännu icke antagit något reglemente; ännu mindre är innehållet af något sådant reglemente för Riksdagen känt. Vid sådant förhållande kan jag icke neka, att det förefaller mig såsom vore det ett märkligt afsteg från den betänksamhet, hvarmed Riksdagen alltid eljest beviljat anslag, om Riksdagen nu anordnade ett belopp under en eller annan form såsom understöd åt denna förening, hvars organisation och syfte vi ännu icke känna. För min del finner jag en sådan åtgärd icke vara öfverensstämmande med den praxis i afseende på statsunderstöds lemmande, som hittills gjort sig gällande och som jag tror med skäl gjort sig gällande.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Grefve Posse, Gösta: Den siste talaren har anfört en hel del argument, som skulle gälla såsom skäl för bifall till Utskottets förslag och afslag å reservanternes. Jag tror dock, att, om man närmare granskar dessa argument, skola de leda till raka motsatsen af hvad han velat bevisa.

Hans sista skäl var, att Riksdagen hittills alltid iakttagit mycken försigtighet i fråga om utlåning af penningar och att det vore att

ingå på en alldeles ny väg, om man skulle lemna understöd åt en förening, som ännu icke finnes. Talaren måtte då icke hafva läst ifrågavarande reservation, ty det står i den: "för att lemnas såsom reservfond till en sågverksegarne garantiförening, bygd på sådana af Kongl. Maj:t godkända grunder och stäld under sådan offentlig kontroll, att staten icke kan befaras komma att lida någon förlust på den såhunda lemnade reservfonden, och att föreningen kan antagas väl uppfylla det med densamma afsedda ändamålet." Man skulle således till Kongl. Maj:ts bedömande öfverlemnna, huruvida denna förening är säker eller icke och huruvida dessa medel skulle användas väl eller icke, och jag tror icke, att Risdagen kan anses förfara lätt-sinnigt, då den lemnar ett sådant förtroende till Kongl. Maj:t. Detta argument var således lätt vederlagdt.

Vidare har samme talare yttrat, att man icke kan jemföra denna garantiförening med allmänna hypoteksbanken. Det understöd, som lemnades allmänna hypoteksbanken, lemnades, sade han, till jordbrukets förbättring, hvaremot ett understöd åt denna garantiförening vore ett understöd åt skogssköfvingen. Jag tror, att detta är ett fullkomligt misstag. Om man något känner till dessa förhållanden, vet man att det är så stäldt, att hvad som egentligen trycker på och förderfvar vår trävarurörelse är, att vi exportera alldeles för mycket och få för vår export icke mer betaldt, än vi skulle få för hälften så stor export, om vi något kunde hålla tillbaka och icke öfverfylde marknaden. Att skaffa våra förnämsta exportartiklar högt pris är väl något, som är för skogshandteringen fördelaktigt. Om varan alltid kan betinga högt pris, är det temligen klart, att denna industri skall blifva omhuldad på ett helt annat sätt, med helt annan kunskap och med helt andra bemödanden att vidmakthålla densamma än nu, då man måste vraka bort skogsalsterna. Jag tror således att detta skäl helt och hållet förfaller.

Vidare har talaren sagt, att vi icke skulle utöfva något intlytande på den utländska trävarumarknaden. Jag ber honom då vända sig till hvilken trävaruhandlande han vill, och han skall få höra, isynnerhet ifrån Frankrike, att man klagat öfver att de svenska trävaruhandlandenas agenter så att säga springa omkull hvarandra, för att utbjuda svenska trävaror och att det är just detta som åstadkommit det vrakpris, hvarför dessa varor i denna stund måste säljas. Det förhåller sig således så, att, om ingenting göres åt saken, blifva vi tvungna att fortfarande sälja för detta vrakpris, och vi komma då derhän att vi nödgas till utländingen lemna dubbelt så stort quantum mot hälften så högt pris, och jag vädjar till dem, som äro mot denna sak, huruvida icke man må hafva hvilka åsigter som helst om denna statshjelp, det är af stor vikt att en vara, hvarpå vi sjelfva sätta så högt värde, icke kommer ur landet utan att blifva tillräckligt betald.

Man har också sagt, att ingen annan industri blifvit understödd på det sätt som nu föreslås. Jag är högst förvånad, att ingen annan framkommit med det argument, som jag nu ämnar komma med, nemligen förhållandet med vår jernindustri. Riksbanken lemnar ju lån på färdiga jernvaror, och det är alldeles samma sak som nu föreslås

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

i afseende på trävaror. Det är ingenting annat som yrkas än att erhålla samma fördelar för träindustrien som jernindustrien redan erhållit.

Från åtskilliga håll har yttrats, att tiden för understödets lemnande vore för kort tilltagen. Jag vill på sätt och vis medge detta, men Grefve Beck-Friis har redan till viss grad borttagit vigten af detta skäl. Jag tror ändå, att man kanske bör, just till följd deraf att denna planta i sin uppkomst är något ömtålig, vidhålla detta vilkor, emedan, sådan denna förening nu är, med de utmärkta personer som deri äro delegare, man icke kan tänka sig, att lån skulle utlemnas på måfå. Jag tror derföre att det icke skadar, att man bibehåller den föreslagna tidsbestämmelsen. Finner man efter denna tids slut, att föreningens verksamhet varit gagnande, finnes intet hinder att förlänga densammas tillvaro, om så skulle fordras.

På dessa skäl anhåller jag om afslag å Utskottets betänkande och bifall till reservanternas förslag.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Jöns Pehrsson: Jag ber herrarne om ursäkt, att jag mot de talrika ropen på proposition är mera envis, än jag kanske borde vara i denna fråga, men då här blifvit framställda satser, som, sedan jag en gång börjat opponera mig, jag icke kan lemna obesvarade, må det tillåtas mig att yttra några ord. Under en diskussion på förmiddagen hade efter min uppfattning ingen så rätt, som Grefve Mörner och det smärtade mig djupt att icke i den fråga, som då var före, kunna biträda hans kloka satser. Nu har blifvit sagdt, att här icke vore fråga om någon förlust, och man har uppdragit jemförelse mellan det ifrågasatta bidraget till en garantiförening och hypoteksfonden. En sådan jemförelse är dock icke riktig, ty för hypoteksfondens medel erhålles säkerhet i jord efter låg uppskattning af dess värde och man har sett exempel på, att, oaktadt bolagsordningar och bolagsstämmobeslut blifvit af Kongl. Maj:t fastställda, förluster kunnat uppstå. Om detta hade jag dock icke egentligen för afsigt att tala; men här har blifvit sagdt, att man med en sådan här garantiförening skulle hejda priset. Detta torde dock icke vara möjligt, ty icke har hypoteksbanken medfört en sådan verkan. Se vi åter på jernkontoret och huru Riksbanken understödt jernhandteringen, finna vi, att jernet för åtskilliga år sedan gälde 11 å 12 kronor centnern, under det att det nu kan uppskattas till endast sex kronor centnern. Nej, icke skola vi förespegla oss förhoppningar om, att priserna kunna uppehållas genom några föreningar. Den som, såsom jag, har någon erfarenhet, vet att man under goda år kan, för att begagna ett ordspråk, skära guld med täljknifvar; och ännu hafva priserna icke nedgått under det normala. Väl kan jag ej annat än medgifva, att denna garantiförening i några afseenden skulle verka välgörande, men icke anser jag den vara af någon särdeles stor vigt.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Carlson: Med fästadt afseende på de rop om proposition, som höras, vill jag, med anförande endast i största korthet af mina motiv, förena mig med dem, som yrka bifall till reservanternas förslag. Derför tala enligt min uppfattning först och främst gifna exempel, ty det är långt ifrån att vara något nytt, att staten, i likartade fall med detta, understödjer näringar; vida mer underligt är, att en sådan hjälp åt trävaruhandlingen först nu blifvit ifrågasatt; vidare att Sveriges förhållande till utlandet är så väsentligen beroende af denna trävarurörelse, ty enligt uppgifterna för 1877 uppgick årets export af trävaror till värde af 113,000,000 kronor, under det att exporten af spanmål och jern tillsammans samma år steg till endast 60,000,000 kronor; ytterligare att statens eget inkomst-intresse häraf på det närmaste beröres; och slutligen att fråga är om icke blott några individer utan hela landsorter, för hvilka det är af största betydelse att en ordnad sågverks- och trävarurörelse kan fortgå utan öfverdrifvet anlåtande af skogarne, och utan att behöfva afbryta den verksamhet, som nu pågår.

*Understöd åt
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Hvad som egentligen manade mig att begära ordet var, att en talare på södermanlandsbänken sade, "att en sågverksegarne garantiförening ännu icke vore färdig, att någon bolagsordning för en sådan förening icke vore fastställd och att föreningen icke kommit i gång." Vål är det sant, att ingen garantiförening ännu kommit till stånd, men detta utgör icke hinder för riksdagsmän att i behörig ordning göra de framställningar, hvartill de må känna sig uppmanade, och af Stats-Utskottets ledamöter hafva icke mindre än nio från deuna Kammare och två från Andra Kammaren förenat sig om det förslag, som nu är under behandling. Om Riksdagen nu skulle bifalla detta förslag och föreningen sedan icke komma till stånd; hvad vore dermed för skada skedd? Ingen, så vidt jag kan se; och då Kongl. Majt vid fastställande af reglemente för föreningen, om den kommer till stånd, eger meddela för statens säkerhet erforderliga föreskrifter, och då utlåningen ej kommer att ske på namn och mot borgen utan endast mot trävaror, kan jag ej inse att fara för förlust för staten kan vara att frukta.

Det har af samme talare blifvit yttradt, att ett bifall till reservanternes förslag skulle bidraga att öka skogsafverkningen. Jag tror, att ingen begagnar sådana medel som dessa, för en så kort tid, för att öka sin skogsafverkning, helst man vet att dervid vanligen tillgår så, att varan säljes först på tredje året efter det man börjat hugga. Hvad jag i denna fråga hufvudsakligen ser, är början af ett återvändande till den naturliga samverkan, som bör ega rum mellan alla samhällsklasser i ett och samma land; och ett sådant återvändande till inbördes samverkan kommer att i många afseenden gagna vår kredit i främmande land och möjligen verka derhän, att man, uppmärksam på att svenskarne börja hjälpa sig själva och hålla ihop, skall inse, att det hädanefter ej kommer att gå så lätt att så godt som för intet få våra sköna och herrliga produkter. Af dessa skäl bör man icke gifva mer än ett svar på reservanternes framställ-

*Understöd af
en sågverks-
egares garanti-
förening.
(Forts.)*

ning; och de, som lefva och få se följderna af ett bifall dertill, skola medgifva, att det var en hjälp icke blott åt dem, som ingå i föreningen och dermed taga bestyr, utan äfven åt de smärre sågverksegarne, hvilka, lemnade åt sig sjelfva, skulle nödgats sälja sina produkter för rampris.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet, dels afslag derå och bifall till den af Grefve *Beck-Friis* med flere mot Utskottets hemställda afgifna reservation, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades talrika nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag å samma moment och bifall till den omnämnda reservationen, då svaren utföllo med talrika och starka ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Friherre *Klinckowström* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller mom. b i 2:dra punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 46, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren momentet och bifaller det förslag, som i den af Grefve Beck-Friis med flere afgifna reservation finnes framställt.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—19.

Nej—101.

Mom. c.

Herr Wallenberg: Som jag föreställer mig, att en och annan af Kammarens ledamöter icke tagit kännedom om denna af mig väckta motion, lika litet som om det sätt, på hvilket Utskottet affärdat densamma, skall jag tillåta mig att ur Utskottets motivering uppläsa några ord:

”Genomförandet åter af Herr Wallenbergs förslag skulle tvifvelsutan bidraga att betydligt höja värdet af de jernvägsobligationer, å hvilka enligt detsamma ränta för en lång tid blefve af staten garan-

terad, men jemväl i en för det närvarande knappt beräknelig grad öka statens af skattemedel utgående, redan nu stora utgifter. Då härtill kommer, att äfven i andra afseenden verkningarne af ett bifall till Herr Wallenbergs förslag, i det skick hvori frågan nu föreligger, ej kunna beräknas, har Utskottet ej ansett sig kunna till bifall förorda ifrågavarande motion.“

Jag ber att få deremot erinra, att det belopp, hvarmed våra utgifter skulle ökas, alldeles icke är "oberäkneligt", utan att, enligt uppgift af vederbörliga auktoriteter, detsamma första året skulle utgöra 1,815,000 kronor och det 20:de året endast 292,000 kronor. Jag är fortfarande öfvertygad, att antagandet af mitt förslag varit det billigaste sättet att understödja jernvägarne och det säkraste sättet att bringa dem i den ställning, att de kunna bära sina egna kostnader och gifva någon afkastning derutöfver.

Under närvarande förhållanden kan det icke komma i fråga, att jag skulle besvara Kammaren med att anhålla om proposition på bifall till mitt förslag, men jag vill uttala min öfvertygelse, att detta förslag ånyo skall framkomma och att, om det då lyckas ådraga sig någon större uppmärksamhet, man skall komma till insigt om dess verkliga förtjenster, som i sanning äro stora; ty genom det kan lösas frågor, hvartill man nu får leda sig på omvägar, som kosta mycket mer än det af mig förordade enkla sättet.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölls.

3 punkten.

Herr Hammarhjelm: Jag inser mycket väl, att under närvarande förhållanden den motion, jag väckt, icke kunnat synnerligen mycket beaktas af Stats-Utskottet, men detta Utskotts tillstyrkan af första punkten i förevarande betänkande är ett sorts medgifvande deraf, att det finnes något i min motion, som förtjenar att uppmärksammas, och för min del tror jag, att förr eller senare denna fråga skall tränga sig på så väl Kongl. Maj:t som Riksdagen, och vid en blifvande riksdag komma att tagas i allvarligt öfvervägande.

Anvisande af medel till inköp af enskilda jernvägar.

Grefve Posse, Knut: I öfverensstämmelse med hvad jag vid föredragning af första punkten mom. a tillät mig göra, får jag nu anhålla, att det särskilda yttrande, jag låtit trycka och till Kammarens ledamöter utdela, måtte, i den del (litt. B) det angår nu förevarande punkt, varda i diskussionsprotokollet intaget såsom vore det af mig här ordagrant uppläst. Denna värdsamma framställning till Kammaren tillåter jag mig göra i förhoppning att, om och när det förslag, Herr Hammarhjelm i sin motion framlagt, kan ånyo blifva af Riksdagen handlagdt, de åsigter, jag i mitt berörda yttrande uttalat, måtte komma till heder.

Afdelningen litt. B i det af Grefve Posse omförmälda förslag

Anvisande af
medel till
inköp af
enskilda jern-
vägar.
(Forts.)

var af följande lydelse: "Beträffande Herrar Hedins samt Hammarhjelm's och Dicksons motioner:

a) att Riksdagen beslutar hos Kongl. Maj:t i underdånighet, anhålla:

1) det Kongl. Maj:t täcktes, så skyndsamt ske kan, låta genom sakkunnige män verkställa en utredning, huruvida, i hvilken utsträckning och på hvilka villkor, det må anses för staten fördelaktigt att förvärfva med statsbanorna i samband stående enskilda jernvägar;

2) det Kongl. Maj:t täcktes, när behörig ansökan inkommer om statens mellankomst till hjälp för enskilda jernvägsbolag och efter Styrelsens för jernvägshypoteksbanken och öfriga myndigheters hörande samt med ledning af ofvannämnde utredning af sakkunnige män besluta, om antingen dylik enskild jernväg bör för statens räkning inköpas och i sammanhang med dess öfriga jernvägar trafikeras, eller, om så ej bör ske, huruvida det kan med statens säkerhet vara förenligt och i så fall till hvad belopp, lemna dylikt svenskt enskildt jernvägsbolag låneunderstöd, förmedelst och genom öfverlemnande al pari af svenska statens, å innehafvarnes sida uppsägbara samt på svenskt språk affattade 4 $\frac{1}{2}$ procents obligationer, men hvarför Jernvägsbolagsstyrelsen skulle, på hittills öfligt sätt, genom särskild förbindelse åtaga sig att, på tid som erfordras, genom en årlig annuitet af 5 $\frac{1}{2}$ procent återbetala, hvarvid dock $\frac{1}{4}$ procent af det ursprungliga lånebeloppet afdrages såsom omkostnad eller provision och tillägges den punkten A. b. mom. 4 för statens räkning bildade enskilda jernvägshypoteksfonden.

3) det Kongl. Maj:t täcktes, vid hvilken form som Kongl. Maj:t kommer att besluta sig för, vid lemnan af sökt dylikt understöd och hvarom i ansökan derom bör lemnas frihet för Kongl. Maj:t, att i afseende på statens fördel besluta, låta tillse, att det må ske på för staten fullt betryggande villkor så att, när köp ifrågakommer, sannolikhet förefinnes att inom ej allt för aflägsen framtid och med ledning af helst de tre sista årens trafikinkomster, köpeskillingen, som skall utgå i svenska statens på innehafvarens sida uppsägbara 4 $\frac{1}{2}$ procents obligationer, kan åtminstone i det närmaste förräntas genom behållningen å sagda trafikinkomster — och vid låns lemnan, hufvudsakligen enahanda villkor, men i intet fall utöfver $\frac{3}{5}$ af den verkliga anläggningskostnaden, åtminstone med mindre, än att bestämd grund förefinnes, att jernvägen redan nu och vidare kommer att förränta högre belopp, och jernvägsbolaget äfven tillförbindes att till säkerhet för lånet, på förut öfligt sätt, öfverlemna alla dess tillgångar och att ingen äldre med mera förmånsrätt varande fordringsegare än staten må finnas, samt om äldre statslån redan finnes lemnadt, derpå oguldna andelar må å det beviljade lånet afdragas;

4) det Kongl. Maj:t täcktes lemna sin sanktion å här nedan öfvermålde nya statslån.

b) att Riksdagen må vidare besluta:

1) uppdraga åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret att upplägga ett nytt lån å trettio millioner kronor med 4 $\frac{1}{2}$ procent ränta, uppsägbart å innehafvarens sida och på svenska språket affattadt, med

rättighet att i länsrätterna och i Riksgäldskontoret uppbära förfallen ränta samt för befordran af underlättande i likvider, utfärdadt under den 1 Januari samt å belopp af 80, 800 eller 8,000 kronor, så att den för hvar dag belöpande räntan må motsvara 1 öre, 10 öre eller 1 krona.

2) att för berörda lån inflytande amortering af $\frac{3}{4}$ procent årligen, skall på sätt Riksgäldskontorets Fullmäktige anse för statens fördel mest öfverensstämmande, användas, antingen till amortering af annan statens, med högre ränta löpande skuld, eller ock genom inköp under eller till pari af nu oförmälda obligationer och först derefter genom årlig uppsägning och hvarföre rätt dertill skall i obligationerna förbehållas. Under de 15 år Jernväghypoteksbanken kommer att förefinnas, må ock af dessa medel användas till amortering af de för dess verksamhet försålda obligationer, och först sålunda vid dess upplösning en större amortering ega rum af dessa å innehafvarens sida ouppsägbara obligationer;

3) att i sin instruktion för Riksgäldskontorets Fullmäktige lemna dem föreskrift, att af nu oförmälda lån utlemna likvider för köp af eller lån till enskilda jernvägsanläggningar, på sätt af Kongl. Maj:t kan varda bestämdt samt hvad som i öfrigt kan erfordras för de beslut Riksdagen i nu oförmälda afseenden fattat.“

Herr Ekman, Carl: Äfven jag tror, i likhet med motionären, att den tid icke är aflägsen, då det blir nödvändigt att vidtaga några åtgärder från statens sida för att ordna förhållandena för de enskilda jernvägarne. Då jag likväl, oaktadt jag hyser en sådan uppfattning, inom Stats-Utskottet understödt det förslag, som nu föreligger till Kammarens godkännande, har det skett därför att den af Herrar Hammarhjelm och Dickson väckta frågan icke framkommit i så fullständigt utredt skick, att jag för min del trott mig kunna för det närvarande understödja densamma. Dertill kommer äfven att de förberedande åtgärder till ävägbringande af stadga i penningväsendet, som blifvit af Kongl. Maj:t i dess nådiga proposition föreslagna och äfven till hufvudsaklig del af Kammarens godkända, för det närvarande verka i viss mån detsamma, som åsyftats med det af motionären framställda yrkandet. Med min uppfattning af frågan är det emellertid naturligt, att jag icke kan godkänna den motivering, som af Utskottet blifvit begagnad för afslag på motionen. Jag tager mig därför friheten anhålla, det Kammaren behagade godkänna hvad Utskottet i den nu föredragna punkten hemställt, men deremot lägga motiven för samma hemställan med ogillande till handlingarne.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att i afseende å den förevarande punkten endast hade yrkats, att Kammaren, med afslag å den af Utskottet begagnade motivering, skulle bifalla hvad Utskottet i punkten hemställt; framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på bifall till punkten med ogillande af motiveringen, då svaren likaledes

Anvisande af medel till inköp af enskilda jernvägar.
(Forts.)

utföllo med blandade ja och nej; och förklarade Herr Talmaanen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

4:de punkten.

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.*

Herr Statsrådet Thyse lius: Det är en hvar af Kammarens ledamöter väl bekant, hvad som ock framgår af den motion, hvilken är föremål för Stats-Utskottets yttrande i denna punkt, att under loppet af förliedet år till Kongl. Maj:t inkom en ansökning af styrelsen för Hallsberg—Motala—Mjölby jernvägsbolag, att Kongl. Maj:t skulle till Riksdagen aflåta proposition om nämnda banas inlösande till staten, och Kammaren har äfven kommit i erfarenhet deraf, att denna framställning icke vunnit Kongl. Maj:ts bifall. Då i likhet med Statsrådets öfrige ledamöter jag icke ansåg mig kunna tillstyrka densamma, utan hemställde, att Kongl. Maj:ts beslut måtte utfalla så, som det blef, men jag nu hemställer, att Kammaren måtte bereda en möjlighet för staten att blifva egare af denna bana, så känner jag mig förbunden att redogöra för de skäl, på grund hvaraf jag, förr likasom nu, aktande önskligt, att staten på antagliga vilkor kunde förvärfva densamma, icke kunde tillstyrka bifall till bolagsstyrelsens framställning, men nu kommer att förorda ett beslut i öfverensstämmelse med hvad reservanterne föreslagit.

De vilkor, under hvilka bolaget erbjöd sin bana åt staten, voro, att för densamma skulle betalas ett belopp af 5,310,000 kronor, och att denna köpeskillning skulle på det sätt erläggas, att staten öfvertog ansvaret för de af bolaget utfärdade obligationer, hvaraf ännu då voro obetalda 4,806,000 kronor, och hvilka obligationer löpte med ränta af dels fem och dels sex procent, samt att återstående beloppet 504,000 kronor skulle till bolaget kontant inbetalas. Då räntan på den begärda köpeskillningen uppgick till ett belopp mer än dubbelt så högt, som bolagets behållna inkomst hade i medeltal varit under de förflutna åren, och af skäl, till hvilka jag ber att senare få återkomma, det icke kunde anses rådligt för staten att för vinnande af denna bana vidkännas uppoftningar, hvilka icke kunde inom kortare tid ersättas, så var det klart, att något afseende å denna framställning icke kunde fästas. Väl är det sant, att i bolagets framställning var den begäran gjord, att, om Kongl. Maj:t skulle finna någon modifikation i de föreslagna vilkoren vara önsklig, bolaget inåtte beredas tillfälle att i anledning deraf yttra sig. Men innan detta ärende till följd af de förberedande åtgärder, hvilka voro af nöden, kunde hos Kongl. Maj:t anmälas till slutligt afgörande, inträffade, att bolaget försummade att inbetala ränta och amortering på lån, som det upp-tagit, och att till följd deraf åtskillige fordringsegare, om de än icke då lagsökt bolaget, likväl fattat beslut om lagsökning å detsamma. Under så beskaffade omständigheter kunde naturligtvis intet afseende fästas å den utaf bolaget gjorda framställningen, och om en sådan ändring i de föreslagna vilkoren varit påkallad, att dels köpeskillningen icke skulle utgå med det af bolaget begärda belopp, utan högst

till hvad som utredts vara banans materiella värde, dels också denna köpeskilling icke utfästades med en så beskaffad ränta, hvarmed obligationerna voro förskrifna, utan ett vilkor för köpet skulle vara, att de af bolaget utfärdade obligationerna utbyttes mot nya, af staten utgifna och löpande med lägre ränta, så är det uppenbart, att svar derpå icke kunde gifvas af bolaget, utan skulle lemnas af obligationsinnehafvarne, och enhvar finner lätt, att, om det också hade varit regeringen värdigt att med enhvar af dessa obligationsinnehafvare ingå i underhandling för att erfara, huruvida de vore benägna för ett sådant utbyte, tiden i allt fall icke medgifvit, att sådana underhandlingar blifvit öppnade och afslutade, innan en proposition i ämnet borde till Riksdagen afgifvas. Frågan härom måste alltså förfalla och att hos Riksdagen föreslå banans inlösande på vilkor, om hvilka man icke visste huruvida de skulle af egarne eller obligationsinnehafvarne antagas eller ej, kunde icke heller komma i fråga.

Kammaren behagade häraf finna att, äfven om den tanken var rådande, att det vore öuskligt, att denna bana tillfölle staten och kunde med dess jernvägsnät införlifvas, någon proposition härom likväl icke kunde till Riksdagen afgifvas.

Sedermåra har bolaget råkat i konkurs, och det är nu fordrings-egarne, af hvilka största delen äro obligationsinnehafvare, som hafva att öfver banan bestämma, och desse utgöra numera en menighet, med hvilken kollektivt kan underhandlas, så att man behöfver icke inhemta enhvars särskilda yttrande i ämnet.

I afseende på frågan, huruvida det kan vara skäl för staten att köpa denna bana, samt sättet och vilkoren därför, har regeringen infortrat utlåtanden af de embetsmyndigheter, hvilka det tillhör att derom yttra sig och hvilka dertill varit mest kompetente. I vissa hänseenden hafva de hyst olika meningar; men de hafva varit ense deruti, att banans materiella värde är fullt fem millioner kronor, att banan är i flere hänseenden, särskildt hvad angår landets försvar, af stor vigt och att den är förtjent af allmänt understöd.

Vid en hastig blick på den karta, som åtföljer den om banans inköpande afgifna motion, visar det sig, hurusom denna bana jemte de statsbanor, hvilka i norr och söder stöta till densamma, bildar en i nästan rak sträckning gående förbindelse ifrån landets sydligaste landskap Skåne, genom de mellersta landskaperna i riket ända upp till staden Örebro. Det är också obestridligt, att af jernvägsstationerna i riket, hvilka äro till antalet 563, icke mindre än 402, utgörande 71 procent af hela antalet, få med begagnande af denna bana vägen till andra stationer förkortad med i allmänhet sju till nio mil. Det har vidare blifvit upplyst, att af det gods, som framföres på denna bana, utgöres 86 procent af sådant, som kommer från statens banor eller dit öfvergår, likasom att af de inkomster, banan inbringat, mer än två tredjedelar uppkommit genom denna saw- och transitotrafik. Vid sådant förhållande lärer det väl vara obestridligt, att denna bana icke är att hänföra till dem, af hvilka fördelarne och gagnet hufvudsakligen eller nästan uteslutande tillkommer de orter, genom hvilka den framgår, utan att den utgör en vigtig del i ett stambanesystem. Nu är

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

det klart, att för de tåg, som af Trafikstyrelsen sändas från Hallsberg till Mjölby och från Mjölby till Hallsberg, måste vid tidtabellernas upprättande hänsyn tagas till den tid, som åtgår för tågens framförande på de 17,9 mil långa statsbanorna, och att till följd deraf genom transitotrafiken på Hallsberg—Motala—Mjölby-banan någon tidsvinst icke uppkommer. Men detta oaktadt har det funnits, hurusom denna bana för sam- och transitotrafiken mest begagnas och af denna har sin största inkomst. Den är således till stor nytta för den allmänna trafiken och de trafikerande; men detta oaktadt kan det icke vara skäl för staten att förvärfva densamma, då den redan finnes och då säkert är, att, i hvems ego den än må komma, den bliver fortfarande trafikerad och staten eger öfver densamma för militärändamål förfoga — det är ej skäl, säger jag, för staten att söka förvärfva densamma, så framt staten skulle därför iklåda sig utgifter, hvilka icke kunde inom någon kortare tid återbekommas.

Af redogörelserna för trafiken under åren 1874—1878 framgår, att nettoinkomsten för hvarje banmil utgjort nära 14,400 kronor, hvilket i procent beräknadt motsvarar 2,57 på ett kapital af fem millioner kronor. Det vill således synas, som skulle, om denna bana på billiga vilkor förvärfvades, till exempel mot en köpeskilling af fem millioner, löpande med tre procent ränta eller fyra millioner och i ränta icke mer än fyra procent, det vara stort skäl för staten att öfvertaga densamma, då man betänker, att banan redan under ett år eller året 1876 gifvit nära 3½ procent på fem millioner kronor. De år, jag nu nämmt, hafva varit de första banan trafikerats och de hafva äfven, hvad angår trävaru- och jernrörelsen, hvilka lemna det gods som i största mängd föres på bandelen mellan Motala och Hallsberg, varit allt annat än gynsamma, så att vid förändrade konjunkturer allt skäl är att deraf hoppas bättre resultat.

Jag vill, äfven om jag skulle derigenom något upptaga Kammarrens tid, till belysning af, hurusom banans trafik, sedan den några år varit bedrifven, gifvit ökade inkomster, omförmäla förhållandet i detta afseende beträffande de särskilda delar af statens banor, hvilka under loppet af tio år varit trafikerade. De uppgifter, jag erhållit, omfatta tiden från 1868—1877. Deraf framgår, att å bandelen Upsala—Stockholm behållningen per banmil stigit från 19,000 till 54,000 kronor; på bandelen Stockholm—Gnesta från 25,000 till 91,000 kronor Gnesta—Katrineholm 24,000—47,000 kronor; Katrineholm—Hallsberg 24,000—34,000 kronor; Hallsberg—Örebro 21,000—49,000 kronor; Töreboda—Falköping 18,000—41,000 kronor; Falköping—Göteborg 29,000—99,000 kronor; Jönköping—Elmhult 9,000—22,000 kronor; Elmhult—Malmö 29,000—53,000 kronor; Katrineholm—Norrköping 14,000—27,000 kronor; Laxå—Kristinehamn 7,000—17,000 kronor. En bandel har under intet af de tio åren gifvit någon behållning, nemligen den emellan Arvika och Norska gränsen, men förlusten, som 1868 var 9,000 kronor, hade 1877 nedgått till 1,000 kronor för banmil. Två banor, Falköping—Jönköping och Hallsberg—Töreboda gifvo år 1877 en mindre inkomst än 1868; men detta var en följd deraf, att under året 1877 å dem verkstälts stora och kostsamma omlägg-

ningar af skenor. Ser man åter, huru förhållandet var år 1876, skall man finna, att behållningen då var mycket större än 1868. När jag nu tager resultatet af det första och det sista af dessa år till jämförelse, har jag dervid icke framställt resultatet bättre. än de i sjelfva verket skulle vara. 1877 var ett år, då inkomsterna af jernvägarne voro i starkt nedgående emot 1876.

Jag har ännu en annan upplysning att meddela Kammaren. Under femårs-perioden 1858—1862, då de trafikerade banorna hade en medelålder af 2,28 år, var nettobehållningen 6,638 kronor per banmil. Den följande femårs-perioden 1863—1867, då medelåldern var 4 $\frac{1}{4}$ år, hade behållningen stigit till 20,300 kronor per banmil. Det följande quinquennium 1868—1872 var än gynnammare; medelåldern var då 7 $\frac{5}{8}$ år och nettobehållningen 30,718 kronor och slutligen under quinquennium 1873—1877, då medelåldern var något öfver 10 år, utgjorde nettobehållningen 41,295 kronor eller något öfver fyra procent på anläggningskostnaden.

Af dessa meddelanden behagade Kammaren finna, att det i regeln bekräftar sig, att lämpligt anlagda banor under årens lopp inbringa allt större behållning, och att det icke är någon riktig beräkningsgrund, om man uppskattar en banas värde endast efter hvad den gifvit i behållning under de första åren, då den varit trafikerad.

Om jag skulle framställa till jämförelse särskildt någon viss af de omnämnda bandelarne, vore det kanske lämpligast att dertill taga bandelen Jönköping—Elmhult. Orten, genom hvilken denna bana går, är icke i något hänseende bättre lottad än den vid Hallsberg—Motala Mjölby-banan. Behållningen af trafiken å förstnämnda bandel utgjorde under åren 1868—1871 eller de fyra första åren af den oförmälda tioårsperioden per banmil något öfver 13,600 kronor. På Motala-banan åter har vinsten, såsom jag förut nämnt, i medeltal uppgått till omkring 14,400 kronor och dervid är att beakta, att de år, jag tagit till jämförelse vid bandelen Jönköping—Elmhult, icke äro de första, under hvilka banan varit i verksamhet, utan det femte, sjette, sjunde och åttonde året. Ser jag åter efter, huru behållningen på denna bandel ställer sig under de sex senaste åren af tioårsperioden, så visar det sig, att den per medium uppgått till något öfver 24,700 kronor per banmil. Med samma beräkning skulle å Motala-banan behållningen utgöra omkring 26,000 kronor under kommande sex år, hvilket för hela banan skulle göra en behållning af 234,000 kronor. Tillser man i hvad förhållande detta belopp står till de ifrågasatta köpeskillingarne, så finner man, att det på en köpeskillning af fem millioner kronor utgör något öfver 4 $\frac{2}{3}$ procent och på en köpeskillning af fyra millioner 5 $\frac{2}{3}$ procent. Det synes således icke vara vågadt, om Riksdagen beslutar inköpande af Motala-banan på något af de sätt, hvilka blifvit af reservanterna föreslagna.

Jag nämnde förut, att det yppats någon skiljaktighet mellan de styrelser, hvilka till Kongl. Maj:t afgifvit utlåtanden i denna fråga. Denna skiljaktighet består deri, att den ena styrelsen anser, att, om banan komme i statens hand, skulle omkostnaderna blifva större och inkomsterna mindre än nu, då den eges af ett enskildt bolag, samt

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts).*

*Inköp af
Hallstberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

behållningen förty nästan ingen; hvaremot den andra styrelsen tror, att behållningen utan någon beräknad ökning i trafiken skulle föga undergå någon minskning. Anledningarne, hvarför kostnaderna skulle ökas, om banan trafikerades såsom statens, vore, att trafiken på statens banor vore i alla dess detaljer fullständigare ordnad än på enskilda banor; att de förra omsorgsfullare bevakades af ett större antal banvakter än de senare; att å statsbanorna utöfvades strängare kontroll och fördes vidlyftigare räkenskaper än som vore nödigt vid de enskilda banorna; att en större farhastighet för snabb befordran af personer, post och ilgods egde rum å de förra, och slutligen att vid trafiken å statsbanorna måste iakttagas den största möjliga punktlighet och noggrannhet. Det är under förutsättning af allt detta, och icke af annat skäl, som den förstnämnda styrelsen ansett, att omkostnaderna skulle blifva större, om banan blifve en statsbana, och denna ökning i kostnader är således helt och hållet beroende deraf, hvilka anordningar komme att vid Motalabanan iakttagas. Jag erkänner rigtigheten af alla dessa beräkningar och har icke något deremot att erinra. Men mig har blifvit meddeladt af Chefen för Trafikstyrelsen, att för den händelse denna bana skulle blifva af staten inlöst, så komme inga väsentliga förändringar i afseende på trafiken å densamma att vidtagas, inga il- eller natt-tåg skulle der föras fram, inga vidare anstalter göras för banans bevakning; men det oakadt skulle, derigenom att tågen å denna bana ställes i närmare samband med andra tåg, staten hafva åtskilliga fördelar af densamma och vinna en mera betydlig transitotrafik. Jag medgifver äfven, såsom anmärkt blifvit, att taxan på statens banor är lägre än på de enskilda och således också lägre än på Motalabanan. Likväl förekommer, att icke å någon af de enskilda banorna taxan är så lågt hållen som just på denna bana, och derigenom blifver minskningen i inkomster genom tillämpning af statsbanornas taxebestämmelser här icke särdeles betydande. Om nu, med ledning af all den erfarenhet man har i afseende å jernvägars trafikerande, är antagligt, att inom kort tid å denna bana skall uppstå en trafik, som äfven, utan beräkning af ökad transitotrafik, blifver vida större, än hvad den nu är, så synes mig icke något tvifvel böra uppstå derom, att, då man icke vidtager de af den eua styrelsen befarade förändringar i afseende å banans trafikerande, staten bör få en betydlig vinst af denna bana. Transitotrafiken kommer dertill och den minskning på andra jernvägar, som blir en följd deraf, att en del af godset öfverflyttas på denna bana, törde icke heller blifva särdeles stor, om förändrade anordningar till följd deraf vidtagas. Jag tror således, att det icke blott för den allmänna samfärdseln vore en fördel, om Motalabanan blifver inköpt af staten, utan äfven att detta skulle lända till statens egen fördel i finansielt hänseende.

Men det förekommer ännu en omständighet, som icke bör förbigås. Vi veta alla, att det bolag, som bygde Motalabanan, bildade sig med ett aktiekapital vida lägre, än någon annan bana gjort, och att detta aktiekapital står i ett ogynnsamt förhållande till de beräknade anläggningskostnaderna och ännu mer till hvad dessa kostnader

till följd af åtskilliga ogynnsamma förhållanden i sjeifva verket blifvit. Förklaringen, att bolaget med sitt ringa kapital inlät sig på denna affär, bör utan tvifvel sökas deri, att bolaget delade den allmänt spridda öfvertygelsen, att någon lämpligare och mera gynnsamt belägen jernväg än den, som skulle leda öfver Motala, knappast kunde finnas, och att således inflytande trafikinkomster skulle lemna full tillgång till icke blott trafikkostnaderna och räntornas betalande utan äfven till den särdeles påskyndade amorteringen af skulderna. Då likväl bolaget var i behof att upptaga stora lån, och långifvarne antagligen icke skulle anse sig hafva full säkerhet i det ringa aktiekapitalet, så infliet i bolagsordningen det stadgande, att i händelse den behållna inkomsten icke skulle blifva tillräcklig för gäldande af ränta och amortering på obligationerna, borde hvad som dervid komme att brista uttaxeras hos aktieegarne.

De förhoppningar, man hyste om banans snara rentabilitet, gingo dock icke i fullbordan, och aktieegarne hafva i följd deraf, oberäknadt den uttaxering om 20 procent af aktiebeloppet, som i år skulle erläggas, nödgats förut inbetala icke mindre än 896,000 kronor. Jag erkänner villigt, att äfven detta belopp, tillagdt det vid aktieteckningen inbetalda, icke utgör mer än ungefär en tredjedel af banaus hela anläggningskostnad, och aktieegarne följaktligen hafva föga anledning att klaga öfver att hafva till banbyggnaden tillskjutit för mycket. Men man vet icke, hvar det slutar, huru länge sådana uttaxeringar möjligen skola fortgå; och hvad inflytande detta mångenstädes skall hafva på det allmänna välståndet, är lätt att inse, då man vet, att en socken finnes, som tecknat aktier för 100,000 kronor och att det belopp, som i år måste infordras, utgör 20,000 kronor. Detta är för socknens innebyggare så mycket hårdare, som vid den tid, då beslutet om aktieteckningen fattades inom församlingen, der fanns och finnes ännu en industriel anläggning, hvilken hade ett mycket stort fyrktal och till följd deraf var nästan bestämmande vid aktieteckningen samt då jernväg hade att utbetala största delen af de uttaxerade medlen. Men i följd af ändrade konjunkturer har detta fyrktal betydligt nedgått, och hvad bolaget derigenom blifvit befriadt ifrån faller med så mycket större tyngd på de öfrige i socknen.

Motala jernvägsbolag har, såsom nämnt är, nu gjort cession. Men har den inträffade cessionen upphäft förbindelsen för aktieegarne att, fortfarande och så länge sådant kan vara behöfligt för gäldande af ränta och amortering å obligationerna, vidkännas uttaxering till fyllande af bristen? Har aktieegare, hvilken hos styrelsen anmält öfverlåtelse af aktie, men icke fått den inregistrerad, blifvit fri från ansvarsskyldighet? Äro dessa och dylika frågor icke lösta, inses lätt hvilken osäkerhet om inbördes skyldigheter och rättigheter ännu skall råda, och huru angeläget det är att desamma må vinna en snar och nöjaktig lösning, så att ingendera af dessa klassers, —och begge dessa klasser innefatta ett stort antal personer — välfärd må äfventyras och föspillas. Men om staten nu, såsom jag är öfvertygad att den kan, utan förlust och med fördel blifver egare till banan och får dess obligationer på sig öfverlättna, skola alla dessa svårigheter undanröjas

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)

och mängas ofärd blifva afvärd. Detta torde äfven vara en sak, som förtjenar att läggas i vågskålen vid denna frågas afgörande.

Jag anhåller slutligen att få fästa uppmärksamheten på, att jag härvid alldeles icke inlåtit mig på den frågan, hvilken varit föremål för behandling och kanske blir det vid denna Riksdag, huruvida staten bör i större omfattning inköpa jernvägar. Här föreligger endast det speciella fallet angående Motalabanan. Jag tror icke, att i afseende å någon annan bana dylika förhållanden äro för handen som här, och denna bana är äfven i det hänseendet olik andra, att den med båda sina ändpunkter utmynnar vid statsbanor. Riksdagen kan således fatta beslut i denna fråga, utan att detta innebär något prejudikat.

På dessa skäl, som jag ansett mig pligtig att här anföra, hemställer jag, att Kammaren måtte fatta ett beslut, som gör det möjligt för staten att förvärfva denna bana. Huruvida detta må ske på ena eller andra sättet af dem, som blifvit af reservanterna föreslagna, öfverlemnar jag, om Kammaren finner lämpligt att banan köpes, till dess utväljande, utan att jag har i det hänseendet något särskildt förslag att framställa.

En mängd ledamöter yttrade härtill bifall.

Friherre af Ugglas: Det må till en början tillåtas mig att för det kraftiga och, så som jag vågar hoppas, afgörande understöd, som kommit den motion, jag tagit mig friheten att väcka, till del, få hembara min upprigtiga tacksamhet, och jag känner för väl den aktning, jag är Kammaren skyldig för att jag, efter ett så i alla afseenden upplysande och uttömmande anförande, som det vi här nyss hafva hört, skulle besvara Kammaren med något yttrande i sjelfva saken, eller huruvida Hallsberg—Motala—Mjölby-banan bör inköpas eller icke. Jag ber därför att genast få kasta mig in på det sätt, jag önskar föreslå Kammaren för ett sådant inköp. Mot Utskottets afstyrkande förslag hafva hufvudsakligen två reservationer blifvit afgifna, den ena i närmare öfverensstämmelse med sjelfva motionen, gående derpå ut, att staten skulle såsom köpeskilling för banan lemna tre procent-obligationer till ett belopp af 5 millioner kronor utan skyldighet att amortera något under de första fem åren, men med rättighet för staten att under dessa fem år till bestämdt, uträknadt pris få inlösa dessa obligationer och med amorteringsskyldighet, inträdande efter fem år; den andra reservationen, afgifven af flere ledamöter från denna Kammare, gående derpå ut, att staten skulle köpa banan för 4 millioner kontant. Skilnaden mellan dessa förslag i afseende på förhållandet till obligationsinnehafvarne är så ytterligt ringa — den går icke lös på mera än 3,76 procent af obligationernas värde — att jag för min del icke tvekar att understödja det förslag, som de *senare* reservanterna framställt, emedan detta förslag är vida enklare och redigare och gör ett slut på denna fråga vida hastigare än det andra. Jag kommer därför att an hålla om proposition på bifall till denna reservation. Jag ber emellertid först att i största

korthet få redogöra för, huru resultatet af ett sådant inköp redan efter nu varande förhållanden skulle komma att gestalta sig. Det har af Herr Statsrådet Thyselius blifvit upplyst, att banan har i medeltal på dessa fem sista år lemnat 128,500 kronor i inkomst, hvilket på ett kapital af 4 millioner utgör en ränta af 3,2 procent, men under *ett* af dessa år, nemligen 1876, då rörelsen var något liffigare än de andra åren, lemnade banan en behållning af 171,000 kronor, hvilket motsvarar 4,2 procent ränta å den föreslagna köpeskillingen af 4 millioner. Då jag sålunda tror, att det icke kan vara annat än för staten fördelaktigt att på sådana vilkor förvärfva eganderätten till den ifrågavarande banan, och då jag inledde mitt yttrande med att säga, att jag icke i närvarande stund ville missbruka Kammarens tid med något långt anförande, så vill jag nu inskränka mig till att yrka bifall till den af Herr Hederstjerna m. fl. afgifna reservationen, som återfinnes på sidan 51 af Utskottets utlåtande och är af följande lydelse:

“a) att till Kongl. Maj:ts förfogande, för att, på sätt och i den ordning, Kongl. Maj:t eger att närmare bestämma, användas till inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg tillika med allt hvad dertill hörer, såväl fast som löst, såsom husbyggnader, rörlig materiel, reservdelar till lokomotiv och vagnar, verkstadsinventarier och redskap, telegraf- och signaleringsinrättning, skall ställas ett belopp af högst 4,000,000 kronor; samt

b) att Riksdagen må bemyndiga Fullmäktige i Riksgäldskontoret att genom försäljning af återstående osålda obligationer, tillhörande vare sig 1872 eller 1875 eller 1878 års statslån, anskaffa de här för nödiga medlen, för att i enlighet med Kongl. Maj:ts beslut utbetalas.”

Innan jag slutar, ber jag likväl att få upptaga en anmärkning, som jag till min förundran hört från ett och annat håll framställas. Man har nemligen frågat mig, om icke staten genom inköp af denna bana skulle ikläda sig den borgensförbindelse, som aktieegarne hittills varit underkastade. I det fallet ber jag endast att få förklara, att, då det numera icke finnes mera än två sätt att förvärfva denna bana, nemligen det ena genom att köpa den på konkursauktion och det andra att köpa den genom ackord med fordringsegarne, så är affären dermed afslutad, och statens utgift kan icke under några förhållanden blifva större än den köpeskillig, som en gång för alla blifvit med egarne af banan öfverenskommen. Jag tror därför icke att det är tänkbart, att den anmärkning, som i detta afseende blifvit framställd, har någon befogethet.

Jag vill nu icke längre upptaga Kammarens tid, utan anhåller endast värdsamt om bifall till denna reservation.

Häri instämde Hrr *Hederstjerna* och *von Koch*.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har förut yttrat att jag vet, att reservanternas förslag skall bifallas, och jag kommer för min del icke att yrka något annat i detta fall. Jag ville mellertid förklara, att jag

*Inköp af
Hallsberg—
Motala—Mjöl-
by jernväg.
(Forts.)*

ännu hellre skulle vilja hjälpa till att avsluta denna trassliga sak, om jag kunde vara övertygad om, att icke samma förhållande skulle framkomma vid andra riksdagar angående andra banor. Jag fruktar dock, att så kan komma att ske, ty jag tror mig veta, att det finnes andra jernvägsbolag, i hvilka aktieegarne hafva samma skyldigheter, som ålliga delegarne i denna bana.

Detta oaktadt vill jag icke yrka afslag å den föredragna punkten, men jag ber herrarne, att, då vi komma till följande punkt, herrarne icke skola vara allt för envisa att få den af reservanterna föreslagna skrifvelsen affärdad, ty det lider intet tvifvel att, om icke konjunkturen ändra sig, många banor skola komma att föreslås till inköp af staten, och derom vill jag icke vara med.

För närvarande har jag emellertid icke något yrkande att framställa.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kammar-
mannen, med afslag å Utskottets hemställan, skulle bifalla det förslag, Herr *Hederstjerna* med flere i deras vid punkten fogade reservation afgifvit, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades talrika nej jemte åtskilliga ja, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till den omförmälda reservationen, då svaren utföllo med talrika och starka ja jemte åtskilliga nej, och förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

5:te punkten.

*Utredning i
fråga om för-
värfoande af
enskilda jern-
vägar för sta-
tens räkning.*

Herr Ekman, Carl: Det har redan under föregående öfverläggningar i afton blifvit framhållet, hurusom förhållandet med åtskilliga af våra enskilda jernvägar är sådant, att det måste komma att påkalla några åtgärders vidtagande för att ordna detsamma. Vid sådant förhållande tror jag, att den framställning, som blifvit gjord af Herr Hedin i hans motion, väl kunde förtjena att blifva behjertad och det på annat sätt än som skett i Stats-Utskottet.

Hittills har man ansett, att öfver allt, der bolag bildat sig för att åstadkomma jernvägsförbindelser, borde, utan allt afseende på, huruvida dessa jernvägar anlades inom det jernvägsnät, som staten åtagit sig att anlägga, eller om dessa jernvägar på något sätt konkurrerade med statsbanan, likväl icke något annat än bifall kunde lemnas till en till Regeringen inkommen framställning om koncession; men föliden häraf är äfven den, att utom den banan, hvarom Utskottet utlätit sig i den näst föregående punkten, åtskilliga andra finnas, som dels ligga inom statens eget jernvägsnät, dels äfven utgöra en fortsättning af statsbanan till kustorterna, och som det ovilkorligen i en framtid måste vara för staten angeläget att komma i besittning af.

Om man således erkänner detta och dessutom har att motse under kommande riksdagar åtskilliga framställningar gående derpå ut, att staten måtte inlösa flera eller färre af de enskilda jernvägarne,

så vill jag tro, att det under alla förhållanden måste vara af vigt, att ju förr desto hellre en fullständig utredning i saken blefve åstadkommen.

Utredning i fråga om förvärfvande af enskilda jernvägar för statens räkning.
(Forts.)

Det är af dessa orsaker som jag för min del icke har kunnat deltaga i det slut, hvartill Utskottet kommit i den förevarande punkten, utan har anfört min reservation deremot. På grund häraf vågar jag anhålla, att Kammaren behagade, med afslag å Utskottets framställning i denna punkt, bifalla den afgifna reservationen.

Herr Jöns Pehrsson: Det gick ej många minuter förbi, förr än man fick höra, att det var ännu flera jernvägar, som måste inköpas af staten. Man säger väl, att det skall blifva en opartisk utredning och derpå tviflar jag icke; men vi se också, att två styrelser kunna komma i delo om denna opartiskhet i sådana fall, det hafva vi sett i den föregående punkten.

För mig är det alldeles klart, att det är ett mycket beqvämt sätt detta, att försöka bilda bolag, bygga jernvägar och göra misslyckade affärer och sedan låta staten betala allt. Jag tror, att om Kammaren vill slå in på den banan nu så fort efter det man varit medgörlig om annat, så har man icke något godt att vänta i den vägen.

Jag vill icke upptaga herrarnes tid, utan yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr von Kræmer: Jag vill icke med många ord uppehålla herrarne, men jag kan icke undgå att uttrycka min tanke i denna sak.

Frågan om jernvägars inlösande är en fråga, som ovilkorligen tränger sig fram, men om deri skulle ligga ett ökande af rikets skuldsättning hos utlandet, skulle jag vara den förste att yrka afslag. Det är dock icke så. Det är blott en *omflyttning* af skulden. Men för att en så vigtig fråga skulle kunna på allvar prövas, för eller mot, måste den ovilkorligen vara väl undersökt. I hvarje fall anser jag derföre, att äfven de, som icke tänka sig såsom en framtida möjlighet jernvägarnes inlösande för statens räkning, böra vilja hafva en undersökning för att sedermera med fullständig kännedom om saken kunna i den afgöra.

På grund deraf får äfven jag yrka bifall till den reservation, som finnes återgifven på sidan 56 och lyder sålunda:

“att Herr Hedins ifrågavarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen beslutar hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, så skyndsamt ske kan, låta genom sakkunnige män verkställa en utredning, huruvida, i hvilken utsträckning och på hvilka villkor det må kunna anses för staten fördelaktigt att förvärfva med statsbanorna i samband stående enskilda jernvägar, samt vidtaga de åtgärder, hvartill en sådan utredning må kunna föranleda.”

Grefve Mörner, Oscar: På denna sena timma kan det vara ganska vanskligt att begära ordet med något hopp om att bli hörd. Men jag hoppas att Kammaren, huru brådtom den än må hafva att åtskiljas, lik-

Utredning i
fråga om för-
värfvande af
enskilda jern-
vägar för sta-
tens räkning.
(Forts.)

väl unnar sig tid att öfverlägga och fatta moget beslut i denna viktiga sak.

Då Sverige antagit statsbanesystemet, och detta af Konung och Riksdag blifvit omhuldadt, då måtte väl deri ligga, att staten gjort upp för sig ett begrepp om, hvilka jernvägar anses bäst för staten. I dag har förekommit frågan att inlösa en liten jernväg, som väl kan passa in i statsbanesystemet, men funnes den icke förut, så hade det icke varit nödvändigt för staten att bygga den. Nu ber jag att få fråga, hvori ligger det kloka i att bilda sådana komitéer, som den ifrågasatta? Jo, det är precis som att säga: vi önska införa i Riksdagen ett ständigt frö till underhandlingar, afhandlingar, partiförhållanden m. m. för att bilda fördelar åt alla möjliga enskilda jernvägar. Man säger att det sker snarare för att afböja sådant. Men då den frågan hålles öppen, att staten har anledning att inköpa enskilda jernvägar, så komma de, som ega jernvägar, oupphörligen att kasta fram frågan om inköp deraf, och hvart detta skall leda, till hvilka bedröfliga följder för Riksdagen, till hvilka utgifter för Statsverket, allt efter som de, hvilka påyrka dessa åtgärder, komma vid riksdagarne att vara de maktgärande — det vete vår Herre.

Skulle det, som i reservationen föreslås, blifva antaget, skulle jag verkligen anse denna dag för en sorgedag för svenska Riksdagen, för så vidt detta beslut äfven skulle gå igenom i Andra Kammaren; i annat fall skulle jag anse den för en sorgedag för denna Kammare.

Att tala längre vågar jag icke, utan får för min del på det en-trägnaste yrka bifall till Utskottets förslag och således fullkomligt afslag å den här framhållna reservationen.

Friherre Klinckowström: Jag vill blott nämna att jag på det varmaste förordar den reservation, som här blifvit afgifven af flere af Stats-Utskottets ledamöter från Första Kammaren. Jag tror nemligen, att det är en nödvändig åtgärd, på sätt Herrar C. Ekman och von Kræmer hafva upplyst, och jag anhåller därför, att Kammaren med afslag å Utskottets betänkande i denna punkt måtte bifalla reservanternas förslag.

Grefve Mörner, Axel: På de skäl, som blifvit i Stats-Utskottets betänkande anförda och hvilka synas mig fortfarande vara gällande samt öfverensstämma med hvad denna Kammare förra året i denna sak beslöt, vågar jag anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels afslag derå och bifall till den af Herr *Ekman, Carl*, med flere vid punkten fogade reservation, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades, och då dervid svarades talrika ja, blandade med många nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller 5:te punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 46, röstar

Utredning i fråga om förvärfvande af enskilda jernvägar för statens räkning.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren punkten och bifaller den af Herr Ekman med flere mot punkten afgifna reservation.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—63.

Nej—32.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem

O. Brakel.